

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
2024-ün ən dəyərli
investisiyaları:
qızıl və gümüş -
proqnoz
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 19 mart 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 51 (8424) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

“Bundan sonra hər kəs bizimlə hesablaşmalıdır, əks təqdirdə...”

Prezident Xankəndidə Novruz tonqalını alovlandırdı, xalqı təbrik etdi

yazısı səh.4-də

Şəhid ailələri və qazilərə daha 1500 ev veriləcək

yazısı səh.3-də

İrəvan Bakıya yenə “yox” desə...

yazısı səh.8-də

“Hamı müharibəyə hazırlaşır...” - Bakı və Ankaraya qarşı hərbi ittifaq?

yazısı səh.11-də

Azərbaycanda qızılca həyəcanı bitdimi... - Novruzdan sonra...

yazısı səh.13-də

Bu il 16 ölkəyə bir milyard manatlıq neft ixrac etmişik

yazısı səh.3-də

Azərbaycanın yer aldığı, sanksiyaların işləməyəcəyi marşrut - ABŞ nəsrindən sensasion iddia

yazısı səh.14-də

ABŞ dollarla bağlı mühüm qərar verəcək

yazısı səh.15-də

Bu gün ilaxır çərşənbədir - adətlərimiz

yazısı səh.13-də

Ramazan ayının 9-cu günü

İftar 19.06. İmsak 05.18-dək (Bakı)
9-cu günün duası: “İlahi, mənə bu gün Öz geniş və vüsətli rəhmətini qismət et və mənə aydın, qüdrətli dəlillərlə hidayət et! Məni Öz məhəbbətinlə istədiyən əməllərin hamısına müvəffəq et! Ey istəklilərin ən yüksək Arzusu!”
İftar duası: “Allahım, Sənin rızan üçün oruc tutdum, Sənə inandım, Sənə güvəndim. Sənin ruzinlə iftar açır və Sənə təvəkkül edirem. Ey bağışlayan Allah, günahlarımı bağışla”.

ALLAH ORUCUNUZU QƏBUL ELƏSİN!

PREZİDENTLƏRİN XUDAFƏRİN GÖRÜŞÜNÜN SİRRİ - ZƏNGƏZUR MƏSƏLƏSİ...

İlham Əliyev Rəisi ilə müzakirələrdə hansı mesajları verəcək; Bakı ilə Tehran arasında “körpü”lərin bərpası istiqamətində növbəti gelişmə; ekspertlərdən maraqlı şərhlər

yazısı səh.5-də

NATO Baş katibini Bakıya gətirən səbəblər - təhlil

Alyansın rəhbəri Stoltenberg Rusiya ilə geopolitik qarşıdurmanın ən kritik dövründə region turnesinə çıxdı və səfərə Azərbaycandan başlamaqla önəmli işarə vurdu

yazısı səh.9-da

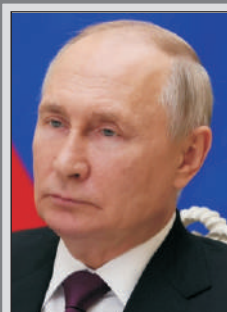
BAXCP niyə ƏHD oldu - Niyaməddin Orduxanlı səbəbi açıqladı

yazısı səh.6-da

Sona Əliyeva: “Şimal qonşumuzdakı istənilən parçalanma bizə də öz mənfi təsirlərini göstərəcək”

yazısı səh.12-da

Prezident İlham Əliyev Putinə zəng etdi

yazısı səh.9-da

Partiyalar aprelin 1-dək maliyyə hesabatlarını MSK-ya təqdim etməlidir

Siyasi partiyalar ötən il üzrə illik maliyyə hesabatlarını auditor rəyi ilə birlikdə hər il aprel ayının 1-dən gec olmayaraq Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim etməlidir.

APA xəbər verir ki, MSK aprelin 1-dək illik maliyyə hesabatlarını auditor rəyi ilə birlikdə təqdim etməyən siyasi partiyalar barədə Ədliyyə Nazirliyinə məlumat verməlidir.

Qeyd edək ki, martın 18-də YAP İdarə Heyəti 2023-cü il üzrə maliyyə hesabatının MSK-ya təqdim edilməsi barədə qərar qəbul edib.

Zəngilan, Cəbrayıl və Qubadlıda sənaye zonaları yaradılacaq

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş Zəngilan, Cəbrayıl və Qubadlı şəhərlərinin girişində sənaye zonaları yaradılacaq.

Modern.az bu barədə Şərqi Zəngəzur İqtisadi Rayonunda 1 Saylı Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinə istinadən xəbər verir.

Məlumatla görə, artıq bu istiqamətdə hazırlıq görülür, yaxın vaxtlarda sözügedən ərazilərdə layihələndirmə işləri aparılacaq.

Hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 2 sənaye parkı fəaliyyət göstərir. Bunlar Cəbrayıldakı "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" və Ağdam Sənaye Parkıdır.

Neftçalada qanunsuz balıq ovlayanlar tutuldu

Su Nəqliyyatında Polis İdarəsinin Neftçala Xətt Polis Məntəqəsinin əməkdaşlarının qanunsuz balıq ovuna qarşı keçirdikləri profilaktik tədbirlər zamanı Kür çayının Mayak-1 kəndi ərazisindən keçən hissəsində qanunsuz balıq ovu ilə məşğul olan 2 nəfər saxlanılıb.

Daxili İşlər Nazirliyi mətbuat xidmətinin Şirvan regional qrupunun verdiyi məlumata görə, həmin şəxslərdən taxta qayıqlar, sintetik torlar, qadağan olunan ov qurğuları, eləcə də qanunsuz ovlanmış şamayı balıqları aşkar edilib.

Faktla bağlı araşdırmalar aparılır.

Muxtar Babayev səfirlə COP29-a hazırlığı müzakirə etdi

● sveçrənin Azərbaycanındakı səfiri Tomas Şteli ilə ekolojiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev arasında görüş keçirilib.

Bu barədə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Görüşdə Azərbaycanın (COP29) hazırlıq tədbirləri bu il ev sahibliyi edəcəyi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan Premyer Liqasının klubları cərimələndi

AFFA İntizam Komitəsi "Araz-Naxçıvan"ın futbolçusu Numan Kurdiçü bir oyunluq cəzalandırıb.

Buna onun "Qəbələ" ilə Premyer Liqanın XXVII turunun matçında (1:1) qırmızı vərəqə alaraq meydanı qovulması səbəb olub.

Naxçıvan təmsilçisi legionerə görə 800 manat ödəyəcək.

"Turan Tovuz" 500, "Qarabağ" 1500 manat ziyanı düşüb. Tərəflər arasında Tovuzda reallaşan qarşılaşma bitdikdən sonra tunnel, texniki zona və miks zonaya "A buraxılışı" vəsiqəsi olmayan şəxslər buraxıldığına görə meydan sahibləri cərimələnib.

"Qarabağ" isə azarkeşlər pirotexniki vasitədən istifadə etdiyi üçün bu məbləği ödəməyə məcburdur.

Komitə "Sumqayıt"a 700 manat cərimə kəsib. "Gənclik şəhəri" təmsilçisinin 4 oyunçusu "Sabah"a 1:2 hesabı ilə uduzduqları matçda sarı vərəqə görmüşdü. (Report)

Ötən həftə azad olunmuş ərazilərdə 38 mina aşkarlanıb

Azərbaycan Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən humanitar minatəmizləmə əməliyyatları ilə bağlı həftəlik məlumat yayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, ANAMA-nın məlumatına görə, azad olunan ərazilərdə 11-17 mart 2024-cü il tarixi ərzində 7 tank əleyhinə mina, 31 piyada əleyhinə mina, 202 partlamamış hərbi sursat (PHS) aşkarlanıb və zərərsizləşdirilib.

Həmçinin 1394.5 hektar ərazi minalardan təmizlənib. Qeyd edək ki, minatəmizləmə əməliyyatlarını ANAMA, Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi və Dövlət Sərhəd Xidməti həyata keçirib.

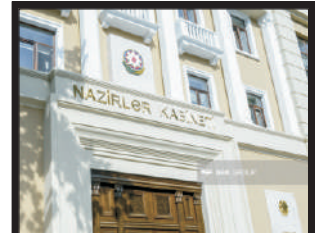
Gəncədə davada iki nəfər bıçaqlandı

Gəncədə iki nəfər bıçaq xəsarəti alıb.

APA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, hadisə şəhərin Məhsəti qəsəbəsində qeydə alınıb. 1985-ci il təvəllüdlü S.Məsimov ayağından, 1995-ci il təvəllüdlü E.Əsgərov isə qolundan bıçaq xəsarəti ilə xəstəxanaya yerləşdiriliblər. Onlara tibbi yardım olunub, vəziyyətlərinin kafi olduğu bildirilir.

Məlumatla görə, onlar dava zamanı bıçaq xəsarəti alıblar. Hadisə yerinə polis əməkdaşları cəlb olunub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Azərbaycan dövlət sərhədindən buraxılış məntəqələrinin sayı artıb
Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədindən buraxılış məntəqələrinin sayı artıb.

APA-nın xəbərinə görə, bu barədə Nazirlər Kabineti qərar verib.

Bu siyahıya Cənub - Astara dövlət sərhədindən buraxılış məntəqəsi (Astara rayonu (Astara şəhəri), Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası arasında) daxil edilib.

Alim Mahmudov

Bakıda məşinləri soyan şəxs tutuldu

Nizami və Nərimanov rayonlarında naməlum şəxs ayrı-ayrı vaxtlarda dörd avtomobili talayaraq pul vəsaiti, mobil telefonlar, şəxsi əşyalar və nəqliyyat vasitələrinin ehtiyat hissələrini oğurlayıb. Nizami Rayon Polis İdarəsinin (RPI) 24-cü Polis Şöbəsi (PS) əməkdaşlarının həyata keçirdiyi tədbirlərlə hadisələri törətməkdə şübhəli bilinən əvvəllər məhkum olunmuş Alim Mahmudov saxlanılıb.

DİN-dən Musavat.com-a verilən məlumata görə, saxlanılan şəxsin paytaxtda yerləşən mağazalardan birində quraşdırılan ödəmə terminalındakı pul vəsaitini, eləcə də bir ədəd velosiped oğurladığı da müəyyən olunub.

Faktlarla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

Daha bir uşaq it hücumuna məruz qaldı

Bərdədə 7 yaşlı uşağı it dişləyib.

APA-nın yerli müxbiri xəbər verir ki, hadisə Bərdə rayonunda yerləşən məcburi köçkün şəhərciyində qeydə alınıb. 2017-ci il təvəllüdlü Rəhimova Dəniz Kənan qızı həyətdə oynayan zaman sahibsiz it ona hücum edərək dişləyib. Uşaq ətrafdakı insanlar tərəfindən xilas edilərək Bərdə Rayon Mərkəzi Xəstəxanasına çatdırılıb. Xəstəxanadan bildirilib ki, az yaşlıya ilk tibbi yardım göstərilib, quduzluğa qarşı vaksinin vurulduqdan sonra ambulator müalicə üçün evə buraxılıb.

Səhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə 2023-cü ildə 1500, möhtəşəm Zəfər əldə etdiyimiz 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra 6 min, ümumən ötən dövrdə 14 800 mənzil və fərdi təqdim edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyində keçirilən kolleqiya iclasında bildirilib.

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində atılan mühüm addımları qeyd edib.

Bu kateqoriyalardan olan vətəndaşların mənzillə təminatı proqramının da uğurla davam etdirildiyi və postmüharibə dövründə 5 dəfə genişləndirildiyi diqqətə çatdırılıb. Qeyd olunub ki, bu il də şəhid ailələri və müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə daha 1500 mənzil və fərdi evin verilməsi nəzərdə tutulur.

Həmçinin müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə postmüharibə dövründə 494, ümumən ötən dövrdə 7600 avtomobil təqdim edilib və bu istiqamətdə tədbirlər də davam edəcək.

Şəhid ailələri və qazilərə daha 1500 ev veriləcək

İclasda nazirliyin tabeliyindəki Sosial Xidmətlər Agentliyinin fəaliyyət istiqamətləri üzrə görülən işlər diqqətə çatdırılıb. Bu ilin iki ayında sosial xidmət müəssisələrində 1800-ə yaxın şəxsə xidmət göstərildiyi, 3900-dək şəxsin evlərində sosial-məişət xidməti, 67 şəxsin sanator-kurort yollayışı ilə təmin edildiyi, 48 şəxsin reintegrasiyası işlərinin aparıldığı qeyd olunub.

Ötən il Bakı və Sumqayıtda açılan ixtisaslaşmış sosial xidmət mərkəzlərində əlilliyi olan 500-dək, bu ilin iki ayında isə 149 uşağa

reabilitasiya yönümlü sosial xidmətlər göstərildiyi bildirilib. Bu il Ağdam, Göyçay, Hacıqabul rayonlarında və Bakının Yasamal rayonunda da belə mərkəzlərin açılacağı qeyd olunub.

Uşaqların dövlət uşaq müəssisələrinə düşməsinin modelinin tətbiqi işləri, artıq 9 uşağın himayədar ailələrə verildiyi diqqətə çatdırılıb.

Həssas qruplarla bağlı dəstək tədbirlərindən, nazirliyin tabeliyindəki Sosial Dəstək Mərkəzi tərəfindən bu məqsədlə icra olunan layihələrdən bəhs olunub.

Bir neçə müntəzəm avtobus marşrut xətti müsabiqəyə çıxarılır

Bu il 16 ölkəyə bir milyard manatlıq neft ixrac etmişik

Cari ilin yanvar-fevral aylarında Azərbaycan İtaliyaya 1 032 904,36 min ABS dolları dəyərində 1 628 532,35 ton neft ixrac edib. Bununla da İtaliya Azərbaycanın ümumi neft ixracında birinci yerdə qərarlaşıb.

"APA-Economics"-in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatına istinadən verdiyi məlumata görə, Azərbaycanın ümumi neft ixracında ikinci yerdə İsrail qərarlaşıb. Hesabat dövründə bu ölkəyə 527 533,57 min dollar dəyərində 884 322,85 ton neft ixrac edilib.

Azərbaycanın neft ixracı üzrə siyahıda üçüncü yeri Hindistan tutur. Cari ilin yanvar-fevral aylarında bu ölkəyə 359 981,9 min dollar 574 400,33 ton neft ixrac edilib.

Məlumatla əsasən, qeyd olunan göstəricilərdə hesabat dövründə gömrük orqanlarında rəsmiləşdirilməsi başa çatdırılmış ixrac olunan neftin dəyərinə dair məlumatlar nəzərə alınıb. Siyahıdan göründüyü kimi, hesabat dövründə 16 ölkəyə 2 826 058,64 min dollarlıq 4 595 490,11 ton neft ixrac edib.

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) sərnişindəşmə xidmətinin keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı tədbirlər çərçivəsində Bakı-Mingəçevir, Bakı-Şamaxı, Bakı-Zaqatala, Bakı-Oğuz, Bakı-Qəbələ, Sumqayıt-Yalama (Xaçmaz), Quba-Qusar şəhərlərarası, paytaxtın 54 nömrəli şəhərdaxili, 123 və 156 nömrəli şəhəratrafi müntəzəm avtobus marşrutlarını müsabiqəyə çıxarır.

sabiqənin keçirilməsi Qaydası"na uyğun olaraq təşkil edilir.

Sənədlər 16 aprel saat 17:00-dək Azərbaycan

"APA-Economics" xəbər verir ki, müsabiqə "Avtomobil nəqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili (rayonda) Azərbaycan Respublikası Qanununa, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 3 aprel tarixli 52 nömrəli qə-

rarı ilə təsdiq edilmiş "Avtomobil nəqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili (rayonda) Azərbaycan Respublikası Qanununa, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 3 aprel tarixli 52 nömrəli qə-

Yerüstü Nəqliyyat Agentliyində (ünvan: Bakı şəhəri, Tarzən Hacı Məmmədov küçəsi 5; əlaqələndirici şəxs: Elsevər Qədimov - tel.: 012-567-99-76, 050-855-53-55, e-poçt: elsevar.gadimov@ay-

na.gov.az aیلto:elsevar.gadimov@ay-na.gov.az) qəbul ediləcək.

Qeyd edək ki, müsabiqəyə əsas avtobuslarla yanaşı, ehtiyat nəqliyyat vasitələri də təqdim olunmalıdır.

İddiaçıların təklifləri komissiya tərəfindən Bakı-Mingəçevir, Bakı-Şamaxı və Bakı-Zaqatala istiqamətlərində 5 Lot üzrə aprelin 30-da;

Bakı-Oğuz, Bakı-Zaqatala, Bakı-Qəbələ və Sumqayıt-Yalama (Xaçmaz) istiqamətlərində 4 Lot üzrə mayın 3-də;

Quba-Qusar istiqamətində, eləcə də paytaxtın 54 nömrəli şəhərdaxili, 123 və 156 nömrəli şəhəratrafi müntəzəm avtobus marşrutları üzrə 4 Lot üzrə mayın 7-də baxılacaq.

Şəhərlərarası (rayonlararası) və şəhərdaxili (rayondaxili) marşrut xətləri qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq mərhələli qaydada müsabiqəyə təqdim edilir. Məqsəd sərnişindəşmə sahəsində göstərilən xidmətin keyfiyyəti, təhlükəsizliyi və rahatlığın artırılmasıdır.

Martin 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Xankəndi şəhərində Novruz tonqalını alovlandırılıb.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan xalqını Novruz bayramı münasibətilə təbrik edib.

Dövlət başçısı deyib:

- Əziz bacılar və qardaşlar!

Sizi qarşıdan gələn Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm.

Dördüncü dəfədir ki, bayram tonqalını mən azad edilmiş Qarabağ torpağında qalayıram. 2021-ci ildə Şuşada, 2022-ci ildə Suqovuşanda, keçən il Talış kəndində, bu dəfə isə Xankəndi şəhərində bayram tonqalı qalanır. Bu, böyük xoşbəxtlikdir. Altı ay bundan əvvəl cəmi bir gündən az davam edən antiterror əməliyyatı nəticəsində biz öz suverenliyimizi tam bərpa etdik və bu gün Azərbaycan ərazisində ölkəmizin ərazi bütövlüyü tamamilə təmin edilmişdir.

Biz İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı və antiterror əməliyyatı nəticəsində böyük qəhrəmanlıq göstərmişik. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Şəhidlərimizin, igid əsgər və zabitlərimizin fədakarlığı, peşəkarlığı, qəhrəmanlığı nəticəsində bu gün biz bu torpaqlarda qururuq, yaradıırıq, bu torpaqlara həyat qaydır. Geniş quruculuq işləri aparılaraq biz artıq keçmiş köçkünləri öz dədə-baba torpaqlarına qaytara bilmişik və bu il bu proses davam edəcək.

Əfsuslar olsun ki, İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələri Ermənistanla dərs olmadı. Keçən ilin Novruz bayramı təbriklərimdə mən bu barədə danışmışdım və təəssüf hissimi bildirmişdim ki, İkinci Qarabağ müharibəsindəki onların məğlubiyyəti onlara dərs olmadı. Əgər dərs olsaydı, antiterror əməliyyatının keçirilməsinə ehtiyac olmazdı. Ermənistan İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra keçən üç il ərzində düzgün nəticə çıxarmamışdır, öz qanunsuz silahlı birləşmələrini bizim torpağımızda əbədi saxlamaq istəyirdi, burada vaxtla qanunsuz yaradılmış qondarma dırnaqarası Dağlıq Qarabağ respublikasını yaşatmaq istəyirdi. Bütün bunlar beynəlxalq hüquqa tamamilə ziddir və ən əsası Azərbaycan xalqının iradəsinə ziddir.

Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsi nəticəsində öz ərazilərinin böyük hissəsini döyüş meydanında azad edib. Halbuki işğal dövründə dəfələrlə bir çox paytaxtlardan bizə siqnallar göndərirdi ki, bu münasibətin hərbi həlli yoxdur. Biz sübut etdik ki, istənilən münasibətin hərbi həlli var. Əgər işğalçı dövlət qanunsuz olaraq digər ölkənin ərazisini işğal altında saxlayır və o torpaqlardan öz xosşu ilə çıxmaq istəmirsə, yeganə yol hərbi yoldur. Biz beynəlxalq hüquq çərçivəsində öz ərazi bütövlüyümü-

“Bundan sonra hər kəs bizimlə hesablaşmalıdır, əks təqdirdə...”

Prezident Xankəndidə Novruz tonqalını alovlandırdı, xalqı təbrik etdi; “Bura Zəfər meydanıdır”

zı, suverenliyimizi bərpa etmişik, BMT Təhlükəsizlik Şurasının dörd qətnaməsini özümüz döyüş meydanında bərpa etmişik.

Altı ay bundan əvvəl uğurla keçirilmiş antiterror əməliyyatı beynəlxalq hüququn təntənəsidir, Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunun təntənəsidir. Biz bir daha göstərdik ki, öz yolumuzdan dönməyəcəyik, Ermənistanın arxasında istənilən qüvvələr dursalar belə, biz öz istədiyimizə nail olacağıq və nail olmuşuq.

Biz iyirmi il torpaqlarımızın azad olunmasına hazırlamışdıq. Bir çox istiqamətlər üzrə planlı şəkildə işlər gedirdi. Siyasi müstəvidə dünyada Azərbaycanın mövqeyi artmışdır. Beynəlxalq təşkilatlar bizim təşəbbüsümüzle münaqişə ilə bağlı bizim mövqeyimizi dəstəkləyən və beynəlxalq hüquqa əsaslanan qərar və qətnamələr qəbul etmişlər və bu münaqişənin həlli üçün hüquqi və siyasi zəmin yaratmışdır. Biz iqtisadi inkişafa nail olduq, iqtisadi müstəqilliyə nail olduq və bu gün heç kimdən iqtisadi cəhətdən və təbii ki, siyasi cəhətdən asılı deyilik. Güclü iqtisadiyyat bizə imkan verdi ki, siyasi müstəvidə öz siyasətimizi müstəqil şəkildə aparaq. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında nadir ölkələrdəndir ki, onun siyasəti tamamilə müstəqildir, ancaq və ancaq Azərbaycan xalqının maraqlarına, iradəsinə əsaslanır.

Təbii ki, əsas vəzifəmiz

torpaqlarımızı işğalçılardan azad etmək idi. Bu məqsədlə hərbi gücümüzü artırmaq bizim əsas vəzifəmizdir. Ordumuzun, bütün Silahlı Qüvvələrimizin döyüş qabiliyyəti böyük dərəcədə artmışdır, maddi-texniki təchizat ən yüksək səviyyədə həll olunurdu və İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı bunu bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Ən önəmlisi elə bir gənc nəsil yetişdirildi ki, bu gənc nəsil bizim xalqımız üçün əbədi qürur mənbəyi olacaq və bütün dünyaya Azərbaycan xalqının böyüklüyünü nümayiş etdirmişdir. Bizim gənclərimiz vətənpərvərlik ruhunda, milli ruhda yetişdirildi, üç il bundan əvvəl torpaqlarımızı azad etmək üçün ölüme getməyə hazır idilər və ölüme gedirdilər. Bir daha Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin! Biz bütün şəhidlərimizin, günahsız Xocalı qurbanlarının qanını döyüş meydanında aldıq və bununla fəxr edirik. İstənilən öl-

kə, istənilən xalq bununla fəxr edə bilər, o cümlədən biz. Biz ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi, beynəlxalq hüququmuzu, milli ləyaqətimizi bərpa etmişik və bu gün azad xalq kimi yaşayırıq, qururuq və bundan sonra bu torpaqlarda əbədi yaşayacağıq.

Uzun illər ərzində bu meydan və bu bina separatçıların yuvası idi. Ermənistan tərəfindən maliyyələşdirilən və silahlandırılan separatçılar faktiki olaraq Ermənistan ordusunun bir hissəsi idi. Məhz bu meydanda xalqımıza qarşı çirkin planlar hazırlanırdı. Məhz bu binada Xocalı soyqırımının törədilməsi üçün əmr verilməmişdir. Bu gün isə biz bu meydanda dayanmışıq. Əziz xalqıma bildirmək istəyirəm ki, bu meydana mən “Zəfər meydanı” adı vermişəm, bundan sonra bura Zəfər meydanıdır.

Xankəndi qədim Azərbaycan torpağıdır, Pənahəli xan tərəfindən salınmışdır.

Ancaq əfsuslar olsun ki, keçən əsrin 20-ci illərinin əvvəllərində tamamilə əsassız, heç bir hüquqi, siyasi və demografik əsası olmadan burada muxtar vilayət yaradılmışdır və bundan sonra xalqımızın problemləri də başlamışdır. Nəticə etibarilə keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarında Ermənistan bizə qarşı müharibə elan edərək, separatçı qüvvələri dəstəkləyərək, xalqımıza qarşı soyqırımı və digər qanlı cinayətlər törədərək, əfsuslar olsun ki, o vaxt öz çirkin arzularına çatmışdır. Hesab edirdilər ki, bu torpaqları işğal altında əbədi

Ondan sonra ermənilər onun xarici görünüşünü dəyişdirmişdilər. İndi bu binanın əzəli siması ona qaytarılır və bu mehmanxananın müəllifi Azərbaycan memarı Ənvər Qasımzadə idi.

Bax, təkcə bu misallar onu göstərir ki, bu şəhəri və keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətində olan bütün şəhərləri, kəndləri salan, yaran, memarlığının müəllifi olan, inşaat işlərində iştirak edən Azərbaycan xalqının nümayəndələri idi. Bu binalar bizim tarixi sərvətimizdir. Onlar qorunur, qorunacaq və gördüyünüz kimi, indi əsaslı

təmir edilir. Durduğum yerdə isə separatçılar qondarma parlament binası inşa etmişdilər. Gördüyünüz kimi, artıq burada heç bir bina yoxdur. Bu, azmış kimi, onlar elə Şuşada ikinci parlament binasını inşa etməyə çalışırdılar, onun inşa işləri başlamışdır, amma çatdırı bilməmişlər və o bina söküldü. O binanın yerində indi beşulduzlu “Şuşa” oteli yerləşir. Keçmiş dırnaqarası parlament binası da söküldü və söküntü işləri fevralın 26-da başlamışdır.

Fevralın 26-da mən Xocalıda xocalıların birliktə Xocalı memorial kompleksinin təməlini qoydum. Burada yerləşmiş, qanunsuz inşa edilmiş şeytan yuvası - dırnaqarası parlament binası və onun yanındakı terror təşkilatının binası fevralın 26-da sökülməyə başladı və yerlə-yeksan edildi. Separatçıların izi-tozu da qalmadı. Novruz tonqalı da son təmizləmə işlərini görür.

Əziz həmvətənlər, buradan xalqa təbriklərimizi çatdırmaq böyük xoşbəxtlikdir. Biz hamımız İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra qürurla yaşayırıq. Biz hamımız fəxr edirik ki, biz özümüz ədaləti bərpa etdik, torpaqlarımızı işğalçılardan azad etdik, öz gücümüzü göstərdik və bundan sonra hər kəs bizimlə hesablaşmalıdır, əks təqdirdə, özü peşman olacaq.

Mən bir daha əziz xalqımı qarşıdan gələn bayram münasibətilə ürəkdən təbrik etmək istəyirəm, Azərbaycan xalqına cənağılığı, yeni uğurlar arzulayıram. Qarabağ Azərbaycandır!

İran və Azərbaycan arasında uzun aylardan bəri hökm sürən soyuq münasibətlərin yerini normal əlaqələr əvəz etməkdədir. Hər halda, görünənlər bu qənaətə gəlməyə əsas yaradır, yetər ki, növbəti dəfə araya tərifiqə salanlar girməsin.

“Novruz bayramına qədər Azərbaycan və İran prezidentləri Xudafərinə səfər edəcəklər”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bunu Bakı TV-yə açıqlamasında İranın Azərbaycanı səfəri Seyid Abbas Musəvi bildirib. “Ümid edirəm ki, hazırlıq işləri üçün iki ölkənin energetika nazirləri tezliklə görüşəcəklər. Xudafərin, Qız qalası hidroqovşaqları və su bəndlərinin açılış mərasimi sərhəddə hər iki prezidentin iştirakı ilə baş tutacaq”, - diplomat vurğulayıb. Səfir həmçinin bildirib ki, Araz körpüsü üzərində keçid məntəqəsi və Ağbend körpüsü üzərində avtomobil və demir yolu xəttinin tezliklə istismara verilməsi üzrə işlər davam edir. Bu, iki qonşu ölkə rəhbərlərinin Xudafərinə ilk görüşü olacaq və əlbəttə ki, Qarabağın işğaldan azad edilməsinə birbaşa bağlıdır.

Yeri gəlmişkən, “Xudafərin” və “Qız Qalası” hidroqovşaqlarının və su elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi, istismarı, energetika və su ehtiyatlarından istifadə sahəsində əməkdaşlıq haqqında” Saziş 23 fevral 2016-cı il tarixində Tehran şəhərində imzalanıb və 14 iyun 2016-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi tərəfindən ratifikasiya edilib. Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin illər öncə yayılmış rəsmi mövqeyinə görə “sazişə əsasən, tərəflər hər iki ölkənin suverenliyi, ərazi bütövlüyü və mənafeləri əsasında Araz sərhəd çayı üzərində “Xudafərin” və “Qız Qalası” hidroqovşaqlarının və su elektrik stansiyalarının tikilməsinin davam etdirilməsi və istismarı ilə əlaqədar birgə fəaliyyət göstərir. Körpülərin tikilməsinə sazişə uyğun olaraq “Xudafərin” və “Qız Qalası” hidroqovşaqları və su elektrik stansiyaları layihələrinin həyata keçirilməsi çərçivəsində baxılmalıdır. Qeyd edək ki, sözügedən sənədin imzalanması Azərbaycan dövlətinin çox böyük uğuru olsa da, bəzi çevrələr bu uğura kölgə salmaq çalışırdılar. Xüsusilə də bu sənədin hələ Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun işğal altında olduğu zaman imzalanması ərazi bütövlüyü məsələsinin prioritet olduğunu bir daha təsdiqləmişdi.

Ötən həftə Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev İranın ölkəmizdəki səfiri Seyid Abbas Musəvi ilə görüşüb. Bu barədə səfir “X” hesabında paylaşım edib.

Bildirilir ki, görüşdə Qəza regionunda baş verən son hadisələr və ikitərəfli əlaqələr nəzərdən keçirilib. Eləcə də

Prezidentlərin Xudafərin görüşünün sirri - Zəngəzur məsələsi...

İlham Əliyev Rəisi ilə müzakirələrdə hansı mesajları verəcək; Bakı ilə Tehran arasında “körpü”lərin bərpası istiqamətində növbəti gelişmə; ekspertlərdən maraqlı şərhlər

Arzu Nağıyev: “Zəngəzur dəhlizinin istismara verilməsi ilk növbədə İran üçün vacibdir”

Sahib Məmmədov: “Münasibətlərdəki müsbət dinamikanın davam etməsi bir çox digər məsələlərin də həllinə təkan verəcək”

iki qonşu dövlət arasında münasibətlərdə yeni fəsil açılmasının vacibliyi vurğulanıb.

Qeyd edək ki, ötən həftə İran XİN Azərbaycanın Tehranı səfirliyinin tezliklə açılacağı haqda açıqlama verib. Səfir A.Musəvinin də “X” formasındakı hesabında etdiyi paylaşımında iki qonşu dövlət arasında münasibətlərdə yeni fəsil açılmasının vacibliyinə diqqət çəkməsi proseslərin müsbət dinamikasından xəbər verir. Bəs Tehranın bu qəbilədən mesajlarını necə oxumalıyıq? Xudafərinə prezidentlər arasında ilk tarixi görüş iki ölkə arasında diplomatik əlaqələrin tam həcmdə bərpasını tezləşdirə biləmi? Araz boyu alternativ Zəngəzur yolunun açılmasına necə, çoxmu var? Onu da yaddan çıxarmaq olmaz ki, İran hələ də Zəngəzur dəhlizinin açılmasına qarşıdır və layihəyə əngəl olmağa çalışır, hətə bundan ötrü Ermənistanı təzyiq də edir. Bu mənada qarşıdakı zirvə görüşünün bu kimi yanaşmalara necə təsir edəcəyi də maraqlıdır.

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, Azərbaycan və İran prezidentlərinin bu görüşü məhz indiki şəraitdə çox mühüm əhəmiyyət kəsb

edir: “İlk növbədə regionda yeni bir fəsil açılması və regional dövlətlərin münasibətində olan inkişaf tendensiyası, paralel olaraq beynəlxalq səviyyəli görüşlər, iqtisadi, siyasi və hərbi cəhətdən yeni perspektivlərin açılması bunu deməyə əsas verir. Məlum məsələdir ki, uzun müddət “boz zona”ya çevrilmiş Azərbaycan-İran sərhədinin 130 km-dən çox hissəsi qaçaqmalçılıq və digər qanunsuz hərəkətlər üçün separatçı qüvvələrin əlində olub, lakin artıq bu məsələlər 44 günlük müharibədə əldə olunan qələbədən sonra öz müsbət həllini tapdı və qarşıda duran əsas məsələlərdən biri qonşuluq siyasətini müsbət istiqamətdə həyata keçirməkdir. Təbii ki, burada diplomatik əlaqələrin inkişafı da mühüm yer tutur və vacib məsələlərdən biri də budur”.

A.Nağıyev qeyd etdi ki, Azərbaycan öz qonşuluq siyasətində İranla bağlı bütün öhdəlikləri yerinə yetirir və İrandan da bunu istəyir: “Beynəlxalq səviyyəli görüşlərdə, o cümlədən NATO, BMT Qərb dövlətləri ilə və digər beynəlxalq qurumlarla bağlı İrana olan qonşuluq siyasətini saxlayır və İran da son vaxtlar bunu əminliklə qəbul edir. İqtisadi layihələrə gəldikdə isə, təbii ki, bu çox vacib məsələdir, birgə şirkət-

lərin qurulması, yolların açılması, Zəngəzur dəhlizinin istismara verilməsi ilk növbədə İran üçün də vacibdir. Yeni qonşuluq siyasəti, terror və təxribatla, qaçaqmalçılıqla və s. mübarizədə mühüm amilə çevrilməlidir və gələcəkdə bu, tək region üçün deyil, beynəlxalq səviyyədə də öz müsbət nəticəsini verəcək”.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov isə bu fikirdədir ki, İran-Azərbaycan münasibətlərinin yaxşılaşması hər iki dövlətin, xüsusən də İranın mənafələrinə cavab verir: “Təəssüf ki, İranın Azərbaycana qarşı tutduğu mövqe, yumşaq desək, heç zaman stabil olmayıb. Halbuki Azərbaycan artıq dəfələrlə sübut edib ki, heç bir dövlət onun ərazisindən qonşulara qarşı istifadə edə bilməz. Yeri gəlmişkən, təəssüf ki, biz hələ Ermənistanı “qonşu” deyə bilmirik. Ermənistan hələ də düşmən dövlət olaraq qalır... Bununla belə, İran İslam Respublikası sanki Azərbaycandan çəkinir və Azərbaycanı özünə dost ölkə kimi görmür. Bu, yanlış siyasətdir. Zaman-zaman İran rəhbərliyi bunu anlayır, sonradan yenə təhdid, hədə gəlmək yolu tutur, Ermənistanla müttəfiqlik münasibəti qurur, halbuki İran üçün ele ən bö-

yük təhlükə Ermənistandır. Hazırda İranla, yumşaq desək, dost olmayan, ona sanksiya tətbiq edən ölkələr, o cümlədən Avropa İttifaqı ölkələri Ermənistanla münasibətləri getdikcə yaxınlaşdırır, ABŞ-ın regiondakı ən böyük səfirliyi də balaca Ermənistanıdır. Kiçik bir ölkədə bu qədər böyük diplomatik heyət yəqin ki, yalnız Ermənistanla bağlı deyil. Bir sözlə, İrana qarşı ən böyük təhdid və təhlükə Ermənistandan ola bilər”.

S.Məmmədov bildirdi ki, belə halda illər boyu İranın Ermənistanı dəstəkləməsi, onu silah-sursatla təchiz etməsi, ölkəsinin ərazisini Ermənistanla silah daşınması üçün tranzit ölkə kimi açması, iqtisadi və siyasi münasibətləri ən yaxın müttəfiqlər səviyyəsinə qaldırması anlaşılan deyil: “Azərbaycan isə İranla bağlı siyasətində Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan münasibətlərdən heç zaman geri çəkilməyib. Sadəcə, İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra İranın anti-Azərbaycan mövqeyi və addımları Azərbaycanı əks tədbirlər görməyə vadar etdi. Münasibətlərdəki gərginliyin ən yüksək həddə çatması isə Azərbaycan səfirliyində terror aktının törədilməsi oldu. Bundan sonra Azərbaycan səfirliyinin fəaliyyətini müvəqqəti olaraq dayandırması oldu. Bu, diplomatik münasibətlərin dayandırılması deyildi. İranın Azərbaycandakı səfirliyi və digər diplomatik qurumları öz işini davam etdirməkdədir. Azərbaycan hətta tam haqqı olduğu halda bundan sonra da İranla iqtisadi münasibətlərini dayandırmadı, başlanmış müqavilələri, o cümlədən “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İran İslam Respublikası Hökuməti arasında hüquqi yardım haqqında” müqaviləni və “Azərbaycan Respublikası və İran İslam Respublikası arasında azadlıqdan məhrum edilmiş məhkumların cəza çəkmək üçün verilməsi haqqında” müqavilə denonsasiya etmədi. Hazırda İran İslam Respublikasının bir neçə xoşməramlı addımlar atması, o cümlədən terror aktını törədən şəxsle bağlı məhkəmə hökmü, Araz körpüsü üzərində keçid mən-

təqəsi və Ağbend körpüsü üzərində avtomobil və demir yolu xəttinin istismara verilməsi istiqamətində işlərin sürətlənməsi, habelə Xudafərin, Qız qalası hidroqovşaqları və su bəndlərinin açılış üçün hazırlanması müsbət hadisələrdir. Münasibətlərin yaxşılaşması isə yalnız iki dövlət arasında münasibətlərin yaxşılaşmasına deyil, həm də regionda davamlı sülhün bərqərar olmasına töhfə verəcək. Bu baxımdan münasibətlərin müsbət dinamikasının davamlı olacağına ümidlər artır”. **O ki qaldı Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı İranın mövqeyinə, icraçı direktorun fikrinə, bu, daha çox onunla bağlıdır ki, İran mühüm nəqliyyat dəhlizindən kənarda qalmaq istəmir, nəinki Ermənistanın maraqlarından çıxış edir:** “Əgər Ermənistan Azərbaycanla onun ərazisi olan Naxçıvan arasında yüklərin, nəqliyyat vasitələrinin və sərnişinlərin maneəsiz və təhlükəsiz hərəkətinin təmin etmək istəmirsə, bu zaman Azərbaycan alternativ variantdan niyə də istifadə etməsin? Ermənistan şansını bu dəfə də əldən verirsə, bu, yalnız Ermənistanın ziyanına olacaq. Təsəvvür edin ki, Ermənistan Zəngəzur dəhlizini üçtərəfli bəyanatın şərtlərinə uyğun olaraq bərpa etsəydi, nə qədər iqtisadi və siyasi dividend əldə edərdi. Azərbaycan yalnız Naxçıvana gedən yüklərin, nəqliyyat vasitələrinin və sərnişinlərin yoxlamadan, o cümlədən gömrük yoxlamasına məruz qalmadan, amma yol üçün ödəniş etməklə həyata keçirilməsini istəyir. Digər ölkələrin yükləri, nəqliyyat vasitələri və sərnişinləri həm sərhəd, həm gömrük yoxlamasından keçməklə hərəkət edərdi. Bu, beynəlxalq praktikada geniş yayılıb. Ermənistan isə bunu qəbul etmək istəmədi. Belə də biz bir qədər uzun, amma daha təhlükəsiz keçiddən niyə də istifadə etməyək? Belkə ele gələcəkdə İran bizim yüklərin, sərnişinlərin və nəqliyyat vasitələrinin yoxlamadan keçməsinə də razılaşacaq. Gözləyək. Münasibətlərdəki müsbət dinamikanın davam etməsi bir çox digər məsələlərin də həllinə təkan verəcək”.

□ **E.PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının (BAXCP) adı dəyişib. Bu barədə partiyanın ötən şənbə keçirilən növbədənə VII qurultayında qərar qəbul edilib.

Partiya bundan sonra Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası adlanacaq. Növbəti mərhələdə qurum bununla bağlı Ədliyyə Nazirliyinə müvafiq qaydada müraciət edəcək.

BAXC-nin sədr müavini Niyaməddin Orduxanlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, partiyanın adının dəyişməsi partiya rəhbərliyində olan şəxslərin, xüsusilə sədr Qüdrət Həsənzadənin təqdimatı əsasında olub. Sədr müavini qeyd etdi ki, Ali Məclisdə bu təklif yüksək qarşılandı: "Yalnız 2 nəfər əleyhinə oldu, lakin böyük əksəriyyət müsbət qarşıladı. İndiki mərhələdə biz düşünürük ki, Xalq Cəbhəsi hərəkət kimi fəaliyyətə başlamışdı. Həmin dövrdə Xalq Cəbhəsinin iki böyük hədəfi var idi: 1. Azərbaycanın müstəqilliyini əldə etməsi; 2. Qarabağın suverenliyini bərpa etməsi. Ondan sonra Azərbaycan müstəqilliyini əldə etdi. Nəhayət, Qarabağ da suverenliyini bərpa etdi. Yeni cəbhə anlayışı düşmənlə üz-üzə assosiasiyası doğurur. Bu baxımdan düşündük ki, Xalq Cəbhəsi bu hədəflərə çatıb. Bu partiya xeyli müddətdir fəaliyyət göstərir. Uzun illərdir siyasi fəaliyyətlə məşğul olan, güclü təşkilata sahib olan müxalifət partiyasıyıq. Bundan sonra ədalətli, hüquqi və demokratik prinsiplərin əldə olunması üçün fəaliyyət aparmalıyıq. Bu qərarın verilməsində əsas təsiredici amillərdən biri də 4 partiyanın adında "Xalq cəbhəsi" ifadəsinin olmasıdır"

BAXCP ƏHD-də çevrildi - niyə indi?

Niyaməddin Orduxanlı: "Bu qərarın verilməsində əsas təsiredici amillərdən biri də 4 partiyanın adında "Xalq cəbhəsi" ifadəsinin olmasıdır"

pa etdi. Yeni cəbhə anlayışı düşmənlə üz-üzə assosiasiyası doğurur. Bu baxımdan düşündük ki, Xalq Cəbhəsi bu hədəflərə çatıb. Bu partiya xeyli müddətdir fəaliyyət göstərir. Uzun illərdir siyasi fəaliyyətlə məşğul olan, güclü təşkilata sahib olan müxalifət partiyasıyıq. Bundan sonra ədalətli, hüquqi və demokratik prinsiplərin əldə olunması üçün fəaliyyət aparmalıyıq. Bu qərarın verilməsində əsas təsiredici amillərdən biri də 4 partiyanın adında "Xalq cəbhəsi" ifadəsinin olmasıdır - Bütöv

Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası, Klassik Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası, Milli Cəbhə Partiyası və Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası. Bu dörd təşkilatın adı bəzi hallarda qarışıqlıq yaradırdı. Odur ki, sədr müavini kimi mən də bu qərarın verilməsinə dəstəkçisi olmuşam. Martın 16-da böyük qurultay keçirdik. Demokratik, açıq səsvermə keçirərək qərar qəbul etdik. BAXCP-nin adının dəyişməsi ilə bağlı bütün sənədlər Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilib. Biz qanunvericiliyə uyğun olaraq bütün proseduru həyata keçirmişik. Adın dəyişdirilməsi ilə bağlı Ədliyyə Nazirliyinin qərarını gözləyəcəyik".

N.Orduxanlı qeyd etdi ki, partiyanın adının dəyişdirilməsinin parlament seçkiləri ilə heç bir əlaqəsi yoxdur: "Qüdrət Həsənzadənin uzun müddət idi ki, bu ideyası var idi. BAXCP-nin Nizamnaməsində heç bir dəyişiklik edilməyib, prinsiplərimiz, ideyalarımız da olduğu kimi qalıb. Yalnız ad dəyişib. Məvqeyimizdə də sağ mərkəzi kimi qalmışıq".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,** "Yeni Müsavat"

Revanşistlərin muxtariyyət "sancısı" güclənir

Bakıya qarşı "14-cü bənd" bəhanəsi

"Əgər siz bu Ermənistan ərazilərini (! - red.) Azərbaycana verməyə hazırınızsa, Azərbaycanın qarşısına Qarabağa muxtar vilayət statusunun qaytarılması tələbini qoymağa borclusunuz. Bunlar eyni səviyyədədir. Bu, sovet dövrünün mirasıdır".

Xəbər verdiyimiz kimi, belə bir sərəmsə iddianı **Ermənistanın keçmiş xarici işlər naziri, Suriya (Hələb) doğumlu Vardan Oskanyan** Nikol Paşinyanın Tavuşun 4 kəndi ilə bağlı məlum açıqlamasına reaksiyasında bildirib.

Oskanyan iddia edib ki, Ermənistanın bu məsələni, eləcə də "Dağlıq Qarabağ sakinlərinin qaytarılmasını gündəmə gətirmək" hüququ var.

Sayıqlamalarını davam edən eks-nazir daha sonra bildirib: "Avropa Parlamentinin (13 mart - red.) qətnaməsində bizim üçün praktiki əhəmiyyət kəsb edən bir bənd var. Bu, 14-cü bənddir. Orada Azərbaycan "artsax" erməniləri və onların rəhbərliyi ilə, beynəlxalq təmsilçilik altında (! - red.) danışıqlar aparmağa və onların öz evlərinə, torpaqlarına geri qaytarılmasını təmin etməyə çağırılır. Bu gün "artsax" ermənilərinin öz evlərinə qaytarılması məsələsini realığa çevirmək şansı var. Əgər Ermənistan hakimiyyəti Avropa Parlamentinin bu müddəalarına

əsaslanarsa, məsələni gündəmə gətirəcək yeni hakimiyyət olsa, bizim nəyisə bərpa etmək şansımız olacaq və beynəlxalq təminatlarla onların geri qayıdışını təmin edəcəyik".

Oskanyan əlavə edib ki, bu, müharibəyə səbəb olmayacaq, əksinə, Ermənistanla Azərbaycan arasında sabit sülhə gətirib çıxaracaq.

Görəsən, bu zat Qarabağda ermənilərin hansı haqq-hüququndan, sovetin hansı mirasından dəm vurur? Suveren, müstəqil və unitar Azərbaycan niyə sovetin cızdığı yolla getməli, öz daxili inzibati-ərazi quruluşunu SSRİ modeli üzrə müəyyən etməli, muxtariyyəti bərpa edib öz altına təzədən "gec partlayan mina" qoymalıdır?

Yaxud 10 noyabr (2020) kapitulyasiya sənədindən fərqli olaraq, Azərbaycan üçün heç bir hüquqi öhdəlik yaratmayan və kağız parçasından savayı bir şey olmayan Avroparlamentin qərar və bəhtan dolu qətnamələrini Bakı nə üçün rəhbər tutmalıdır?

SSRİ dövrünün mirası (muxtariyyət) nə demək? Bu Azərbaycan üçün hansısa öhdəlik yaradır mı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, Hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə

"Yeni Müsavat"a deyib ki, Vardan Oskanyan sərəmsə deyir: "İflac olmuş beyninin bir hissəsi işləmir deyə belə açıqlamalar verir. Sağlam biri olsaydı, belə məntiqsiz fikirləri dilə gətirə bilməzdi. Avropa Parlamenti istəyir gündə bir qətnamə qəbul etsin, onların qəbul etdiyi qətnamələr tövsiyə xarakterlidir və imperativ gücə malik deyil. Tövsiyə xarakterli qətnamələrin kim tərəfindən qəbul edilib-edilməməsi bizim üçün o qədər də önəmli deyil".

Çingiz Qənizadə deyib ki, dünyada tanınan hüquq prinsipləri və dövlətlərin ərazi bütövlüyü, suverenliyi anlayışı var: "Sərəmsə Vardan Oskanyanın dilə gətirdiyi məlum 14-cü bəndə gəldikdə isə miflik "artsax" erməniləri ilə Azərbaycan arasında hər hansı bir beynəlxalq təmsilçilikdən söhbət gedə bilməz. "Artsax" adlı qurum yoxdur və Azərbaycanın Qarabağ ərazisində bir qrup erməni vardı. Onlar antiterror tədbirləri keçiriləndən, silahlı separatçılar tərk-silah edildikdən sonra heç bir səbəb göstərmədən, separatçıların təbliğatı nəticəsində ərazini öz istəkləri ilə tərk edərək gediblər. Azərbaycan tərəfi əlində silah olmayan, dinc yaşayışa hazır ermənilərə sərhədləri heç zaman bağlamayıb.

1987-ci ilə qədər Qarabağ ərazisində yaşamış, onlardan törənən şəxslərin bölgəyə qayıdışına heç bir maneə yoxdur".

Çingiz Qənizadə deyib ki, torpaqlarımız işğal altında düşəndən sonra qanunsuz olaraq Azərbaycan torpaqlarına köçürülmüş şəxslərin geridönüş məsələsi təbii ki, mümkün deyil: "Azərbaycan hər zaman məhrəbən qonşuluq, dinc birgə yaşayış tərəfdarı olub. Geriyə dönmək istəyən ermənilər Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edib dinc həyatlarını sürə bilərlər. Azərbaycanın şərtlərini qəbul edən mülki əhalinin geri qayıtmasında hər hansı bir problem yoxdur. Ermənilərə Azərbaycan ərazisində hansısa statusun verilməsi, muxtariyyətin bərpa-

sından danışan sərəmsə siyasətçi hesab edir ki, Azərbaycan buna gedəcək. Əslində o başa düşməlidir ki, Azərbaycan daha əvvəlki, 30 il öncəki Azərbaycan deyil. Özünün hüquqlarını qorumağa malik olan bir dövlətdir. Boşbağazlıq etməkdənsə, Azərbaycanın beynəlxalq hüquqa söykənən şərtlərini qəbul etməlidirlər".

Çingiz Qənizadə Avropa Parlamentində kimlərin oturduğu, erməni lobbisinin təsiri altında qərar verildiyini bu gün hər kəsin bildiyini diqqətə çatdırıb: "Tövsiyə xarakterli qətnamə qəbul ediblər və belə hesab edirlər ki, bununla öz "dayılarına", yəni siyasi karyeralarına yol açan, maliyyələşdirənlərə xidmət etdiklərini kimə başa düşmür. Nə bu qətna-

mə, nə də 14-cü bənd Azərbaycan üçün keçərlidir deyil".

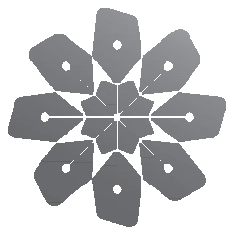
Sonda qeyd edək ki, martın 18-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Əskipara, Bağanis və digər qəsəbələrin sakinləri ilə görüşüb.

Musavat.com bildirir ki, bu barədə Ermənistanın baş nazirinin mətbuat katibi Nəzeli Baqdasaryan öz Facebook səhifəsində yazıb.

N. Paşinyan delimitasiya prosesinin Tavuş bölgəsindən başlaya biləcəyini də istisna etməyib.

Erməni mediası xatırladır ki, yuxarıda qeyd olunan mətbuat konfransından sonra Tavuşun dörd kəndinin Azərbaycana təslim edilməsi mövzusu fəal şəkildə müzakirə olunub.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,** "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Ötən həftənin Azərbaycan üçün ən yadda qalan hadisələrindən biri 14-16 mart tarixlərində XI Qlobal Bakı Forumunun keçirilməsi oldu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin himayəsi altında və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə keçirilən forum "Parçalanmış dünyanın bərpası" mövzusunda idi.

XI Qlobal Bakı Forumuna bir çox ölkələrin, eləcə də nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri qatılıb, 70-dən artıq ölkədən 350-dən çox qonaq iştirak edirdi.

Forumda COP28-in nəticələri və COP29-a hazırlıq məqsədilə qlobal müzakirələr aparıldı, yeni dünya nizamına təhdid yaradan amillərə, o cümlədən təhlükəsizlik məsələsinə və sülhün təmin olunması üçün perspektivlərə, bölünmüş dünyada dayanıqlılığın qurulması, onun qlobal sülhə təsiri, qarşıda duran çağırışların həlli yolları müzakirə olunub. Dünyanı sarsıdan münaqişələrə, meqatəhdidlərə, o cümlədən iqlim, qida və nüvə təhlükəsizliyi problemlərinə toxunulub. Eyni zamanda qlobal idarəetmədə hərbi və iqtisadi ittifaqların rolu, regional perspektivlər, Avropa İttifaqı və onun qonşuları ilə münasibətləri, gənclər siyasəti, qlobal çağırışlara qarşı davamlılığı artırmağın yolları, qeyri-bərabərlik, təbii ehtiyatların azlığı və

miqrasiya məsələləri, süni intellekt, dronlar və kibersilahlar dövründə yeni təhlükəsizlik nümunələri barədə müzakirələr aparılıb. Yekunda Bakı Bəyannaməsi qəbul edilib.

Siyasi şərhçi Yusif Bağırzadə "Yeni Müsavat"a şərhində bildirdi ki, paytaxtımızda belə forumun keçirilməsi dövlətimizin beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu göstərir: "Forumun Azərbaycanda keçirilməsi göstərir ki, qlobal aləm, dünya birliyi Azərbaycana, onun çağdaş dünyamızdakı yeri və roluna mühüm əhəmiyyət verir. Forumda Prezident İlham Əliyevin çıxışı, həmin çıxış əsasında səsləndirdiyi bəyanatlar mühüm əhəmiyyətə malikdir. Dövlətimizin başçısının dünyadakı hadisə və proseslərə yanaşma tərz, qlobal böhran və problemlərə yanaşma forması bir daha Azərbaycanın nə qədər sülhpərvər siyasət yürütdüyünü ortaya qoydu. Ümumiyyətlə, Prezident İlham Əliyevin forumda səsləndirdiyi fi-

İnteqrasiya, əməkdaşlıq

ÜSAVAT
N 51 (8424) 19 mart 2024

Qlobal Bakı Forumu - dünyadakı nüfuzumuzun göstəricisi

Siyasi şərhçi: "Bu forum ölkəmizi daha yaxşı tanıtdırmağa imkan yaradıb"

kirlər, sadəcə, ölkəmiz üçün deyil, bütün region və onun gələcək inkişafı üçün yol xəritəsi hesab edilə bilər. Hesab edirəm ki, regionumuzun inkişafı və tərəqqisi üçün bütün region dövlətləri Azərbaycan Prezidentinin çağırışlarını dəstəkləməli, bu çağırışların daha geniş miqyasda reallaşmasına töhfələrini verməlidir".

Siyasi şərhçi qeyd etdi ki, xüsusilə son illər Azərbaycanın regionda aparıcı aktora çevrilməsi, dünyada artan nüfuzu onun beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrində və onların fəaliyyətində

də fəal iştirakına gətirib çıxarıb. Artıq dünya dövlətləri Azərbaycanı etibarlı, mühüm tərəfdaş, sözü imzası qədər dəyərli olan ölkə kimi qəbul edir: "Təsədüfi deyil ki, BMT, Avropa İttifaqı, NATO, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər nüfuzlu təşkilatlar Azərbaycanla əməkdaşlığı strateji prioritet kimi müəyyənləşdiriblər. Bu gün Azərbaycan bir sıra beynəlxalq qurumlarda, sadəcə, üzv dövlət kimi təmsil olunmur, eyni zamanda bir çox qərarların qəbulunda və icrasında yaxından iştirak edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əli-

yevin himayəsi altında və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə 2013-cü ildən bəri keçirilən Qlobal Bakı Forumu artıq müasir dünyamızın aktual problemlərinin müzakirə olunduğu, perspektivi müəyyən edən ideyaların yarandığı və təşəbbüslərin irəli sürüldüyü beynəlxalq diskussiya platforması statusunu alıb. Bu illər ərzində Qlobal Bakı Forumu müstəvisində aparılan müzakirələr, irəli sürülən təşəbbüslər dinlərarası dialoq, miqrasiya, multikulturalizm və integrasiya, enerji təhlükəsizliyi kimi məsələləri aktual

saxlamağa, bu sahələrdə çətinliklərin aradan qaldırılması ilə əlaqədar qlobal əhəmiyyətə malik qərarların qəbuluna yardım göstərən. Forumlarda keçirildiyi dövrün reallıqlarına uyğun olaraq, müxtəlif məsələlər ətrafında müzakirələr aparılır. Bu baxımdan, Qlobal Bakı Forumunun Azərbaycanın dünyada nüfuzunun artmasında çox böyük əhəmiyyəti var.

Qlobal Bakı Forumunun dünya əhəmiyyətli diskussiya platformasına çevrilməsi Azərbaycanın da beynəlxalq müstəvidə təsirini artırıb, mövqelərini möhkəmləndirib və ölkəmizi dünyaya, dünyanı ölkəmizə daha yaxşı tanıtdırmağa imkan yaradıb. Prezident İlham Əliyev Qlobal Bakı Forumunun verdiyi imkanlardan milli maraqlarımızın müdafiəsi, ölkəmizin inkişafı problemlərinin həlli baxımından maksimum yararlanıb".

Ekspert vurğuladı ki, forumu əhəmiyyətli edən məsələlərdən biri də tam müstəqil bir forum olmasıdır. Bu da Azərbaycan dövlətinin tam müstəqil siyasət yürütdüyünün bariz nümunəsidir: "Qlobal Bakı Forumu heç bir halda hansısa dairələrin maraqlarına uyğun missiyanı yerinə yetirmək məqsədi güdməyib. Bu forum hər hansı bir tərəf sərgiləmədən, hər hansı bir cəbhədə yer almadan dünyanı narahat edən obyektiv məsələlərin həlli istiqamətində müzakirələrin təşkil olunmasından ibarətdir. Onu fərqləndirən ən üstün cəhət bu amildir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Biz

bu səhifələri yazanda NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberqin Cənubi Qafqaz regionuna səfəri hələ başlamamışdı - deyirdilər ki, indi gələr, bu saat gələr.

Hüseynbala SƏLİMOV

Qafqaz səfəri bir neçə aspekdən əhəmiyyət kəsb edir.

Birincisi, NATO bütün deyilənlərə rəğmən, Bakı və İrəvan arasında yaşanan problemlərdə tərəf olmaq istəmir. İkincisi, Bakı Tiflisdən və İrəvandan fərqli olaraq NATO-ya və Avropa İttifaqına integrasiya ilə bağlı planlar qurmur. Tiflisin bu aspektdəki cəhdləri hamıya çox yaxşı məlumdur. Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra bu ölkə bir az ehtiyatla davranmağa başlasa da müharibədən əvvəl hamı onu NATO-nun qeyri-rəsmi, qeyri-formal üzvü adlandırırdı.

Müharibə də prinsipçə, qonşu Tiflisi əvvəlki yolundan döndərə bilməyib - ən azı ona görə ki, Gürcüstan da Avropa İttifaqına üzv olmaq üçün namizəd-dövlət statusu aldı və bu, onu deməyə əsas verir ki, proses hələ davam edir və

Realist NATO: dostumun dostu mənim də dostumdur...

heç kim Tiflisin avrointegrasiya ilə bağlı planlarının üstündən xətt çəkməyib...

O ki qaldı Ermənistana, bu kontekstdəki olaylar hamıya çox yaxşı məlumdur. Erməni baş nazirin geosiyasi planları, bəyanatları ilə bağlı gecə-gündüz danışılır və burada təkrara ehtiyac yoxdur. Bircə onu deyək ki, Avropanın da Ermənistanla bağlı planları deyəsən, adi söz-söhbət xarakteri daşımır və səhv etmirikse, bugünlərdə Avropa Parlamentində İrəvanın kontinental strukturlara integrasiyasını gücləndirmək haqda xüsusi qətnəmə qəbul etmişdi. İndi baxaq, görək, nə olur?..

Təkcə ruslar yox, elə çox adam belə hesab edir ki, İrəvanın avro-ehtrasları yalnız və yalnız Paşinyanın əməlləridir. Belədimi? Güman etmirik. Ermənistanı Rusiyanın orbitində saxlayan keçmiş Dağlıq Qarabağ problemi idi. O alınmadısa, deməli, Rusiya da Ermənistana daha lazım deyil və onun üçün daha varlı və səxavətli "dayı" tapmaq elə də problem deyil. Amma ekrseriyet bu fikirdədir ki, bu yolda İrəvan hələ çox tər tökməli olacaq. Ona görə ki, İrəvan Bakıdan və Tiflisdən fərqli olaraq Rusiyadan uzaqlaşmaq üçün bu illər ərzində real olaraq heç bir addım atmayıb və

öz müstəqilliyinə real məzmun verməyə cəhd etməyib. Odur ki, onun Moskvanın təsirindən çıxmaq cəhdləri elə də asan olmayacaq...

Bir daha Azərbaycana gəldikdə isə, o, aşkar avro-inteqrasiya əlamətləri biruzə verməyə də, Qərbdə bir neçə amili nəzərə alırlar. Birincisi, Bakı Cənubi Qafqazın ən güclü və varlı, ələlxusus da real iqtisadi müstəqilliyi olan ölkəsidir. Bu baxımdan Qərb və xüsusən də NATO ona biganə qala bilməz.

İkincisi, NATO-nun özü ilə olmasa da, Bakının Ankara ilə çox intensiv hərbi-siyasi

əməkdaşlığı var və burada sual yaranır: bəs Ankara kimdir? NATO-nun ən aparıcı üzvlərindən biri!..

Odur ki, burada "Dostumun dostu mənim də dostumdur!" prinsipi rol oynamağa başlayır. Bütün təzadlara baxmayaraq, Qərb siyasətçiləri realist insanlardır və onlar görürlər ki, kiçik ölkə olsa da, Azərbaycan real gücdür və onsuz, onun geosiyasi və geoqiqtisadi resurslarını nəzərə almadan regionda iş qurmaq natamam olardı. Həm də Azərbaycan Xəzər və Mərkəzi Asiyaya mühüm girişdir, hətta "açar ölkədir". Bütün bunları Brüssel nəzərə almaya bilirmi?..

Amma Stoltenberqin proqnozlaşdırılan Cənubi

Arzusuna yetişən

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Uca millətimizi Novruz bayramı münasibətilə təbrik edirəm. Son 35 ildə ilk dəfədir Azərbaycan torpaqlarının demək olar hamısı azad şəkildədir. Uzun çəkin işğal dövründə bizim dilimizdə belə şablon formalaşmışdı: “Gün o gün olsun növbəti Novruz bayramını Şuşada qeyd edək”. Həvəs olanda “Şuşada” sözündən sonra başqa yer adlarımızı da səsləndirərdik. Bu söhbət o qədər uzanmışdı ki, artıq qara yumor şəklini almışdı və etiraf edək, çoxlarımız bir daha o yerləri görəcəyimizə inanmırdıq.

“Demək olar” ifadəsi yazdım, bunun səbəbi hələ də bəzi sərhədboyu kəndlərimizin Ermənistanın əlində qalmasıdır. Əsasən Qazax-Tovuz istiqamətindəki bu kəndlərin anklav, “ada” şəklinə düşməyində sovet hökumətinin günahı vardı. 1980-ci illərdə o bölgədə xeyli torpağı zorla alıb Ermənistan SSR-ə bağışlamışdılar. Həmin biabırçı əməliyyatda Azərbaycan Nazirlər Soveti sədrinin müavini Şamil Rasizadə başda durmuşdu - gələcək baş nazirimiz Artur müəllimin qahımı.

Bugünlərdə həmin bölgədəki torpaqların qaytarılması mövzusu intensivləşib. Danışqlar münasibətilə təzəlikcə erməni baş nazirin maraqlı açıqlaması verilmişdi. Paşinyan deyir ki, Azərbaycan bizdən Sofulu və Bərxudarlı kəndlərini tələb edir, lakin xəritədə belə kəndlər yoxdur.

Əlbəttə, olmaz. Siz o kəndləri yer üzündən elə silməmişiniz ki, nəse nişanəsi qalsın... Ermənistanın işğalı dövründə bizim yaşayış məntəqələrində daş daş üstündə qalmayıb. Qəbiristanlıqlarımızı sökən bu vandallar hərdən görürsən idiot etirazlar edirlər. Məsələn, bugünlərdə bir etirazlarını görüb xeyli güldüm. Ermənistanlı əsgər varmış, “Düşman” ləqəbiylə (SSRI-nin Əfqanıstan kontingentində qulluq etdiyi üçün bu ayamanı qoşublar). Qarabağın quldur dəstələriylə, silahlı banditlərlə məskunlaşmasında həmin bu Düşman nəse mühüm rol oynamış. 1992-ci ilin yayında əsgərlərimiz onu cəhənnəmə vasil edəblər. Sonra isə işğalçılar Şuşada bu axmağa nəse muzey qayırmış. Təsəvvür elə. Həyasızlığın zirvəsidir. Nəinki şuşalı, heç qarabağlı deyil, ancaq Şuşada ev muzeyi açıblar. Təbii ki, Şuşa azad ediləndən sonra Düşmanın xatirəsi şəhərdən haqlı olaraq silinib. İndi isə ermənilər hay-küy qoparıb, deyirlər azərbaycanlılar vandallıq edir, abidələri sökür, muzeyimizi dağıdırlar. Sanki Bakıda Njde və Andronikə də heykəl qoymalıyıq. Məntiq yox, ağıl yox, mərifət yox... Əməllicə işə düşmüşük.

Ancaq Paşinyan müəyyən dərəcədə səhv edir, ya da özünü elə aparır: Sofulu və Bərxudarlı kəndlərinin xarabalıqlarını, evlərin bünövrə qalıqlarını hazırda da Google peyk xəritələrindən görmək mümkündür. Bəziləri bu kəndləri Əskipara dərəsindəki dağıdılan yurdlarımızla qarşıdır, ancaq bunlar bir az fərqli istiqamətdədir. Başqa kəndlərdir. Hökumətin bu kəndlər üzərində ısrar etməsi bəlkə kimlərəse xırdaçılıq görünər, ancaq özünüzü o yerlərin sakinlərinin yerinə qoyun. “Torpaqdan pay olmaz” - bu da Meydan hərəkəti və 90-cı illərin əvvəllərində çox dəbdə olan şüar idi, altında böyük hikmət yatır.

Əlbəttə, vaxt gələcək Qafqazda dostluq, sülh elə şəraitə yetişəcək ki, belə torpaq davalarına ehtiyac olmayacaq. Mən şəxsən buna inanıram. Necə ki, indi Avropada elə yerlər var, dövlət sərhədi hansısa kafenin səkisindən keçir.

Lakin ona da inanıram ki, bizim o günləri canlı görməyimiz çətindir, bəlkə mümkünsüzdür. Mentalitet, xalqların səviyyəsi, sülhə hazırlığı başqadır. Əraziyə deyil, insanlara, torpağa yox, onun üzərindəkilərə dəyər verən toplumlar, insanlar yetişməlidir. Gec olacaq, ancaq olacaq.

Bərxudarlı kəndinin adı da elə o mənanı verir: bərxudar - arzusuna yetişən, xoşbəxt deməkdir.

Bəllidir ki, Rusiya Qərba üz tutacağı təqdirdə Ermənistanı “Ukrayna ssenarisi” ilə hədələyir: bu o deməkdir ki, Kreml Paşinyanın siyasətinə cavab olaraq Ermənistanı qarşı hərbi rıçaqlardan istifadə etməyə hazırdır.

Əsas yoxdur. O, sənədlərə girişin qadağan edilməsinin daha əvvəl müxalif erməni deputatlar üçün razılaşmaların mövcudluğundan narazılığını bildiren Azərbaycanın təzyiqinin nəticəsi olduğunu iddia edib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan XİN-in bu qərarı

mentin müxalifətdən olan üç deputatı iqtidardan sülh mətni ilə tanışlığı istəmişdi: “O zaman sülh mətni, delimitasiya prosesi ilə bağlı görüş olmuşdu, məzmunu onlara çatdırılmışdı. Sonra həmin erməni deputatlar açıqladılar ki, mətnə narahatedici mə-

sonra ictimai rəyde manipulyasiya edə biləcək. Yeni siyasi qüvvələr iqtidarı təslimçilikdə, torpaq verməkdə, iddialardan əl çəkməkdə ittiham etməyə başlayacaqlar. Müxalifət bəyan edəcək ki, sənəd Ermənistanın milli maraqlarına uyğun deyil, xalqın

İrəvan Bakıya yenə “yox” desə...

Paşinyan komandası sülh mətninin məzmununu müxalifətə göstərməkdən imtina edib; Azərbaycanla Ermənistan sülhə hər zamankindən daha yaxındır...

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin taleyi qeyri-müəyyən olaraq qalır. Hərgah son vaxtlar danışqları intensivləşdirmək yönündə hərəkətlənmələr, söylər artmış kimi görünür. Hətta bu ilin noyabrında Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan COP29 tədbirində sülh sənədinin imzalanması biləcəyi, Nikol Paşinyanın da Azərbaycana gələ biləcəyi haqda ümid və gözləntilər səslənib. Prezident İlham Əliyev bu xüsusda ötən həftə XI Qlobal Bakı Forumunun açılışı zamanı bildiri ki, Azərbaycan və Ermənistan sülhə hər zamankindən daha yaxındır. “Azərbaycan sülh prosesini davam etdirməyə hazırdır. Hər iki ölkənin xarici işlər nazirləri səviyyəsində görüşlər bərpa olunub və indi biz düşünürük ki, sülhə nail olmaq mümkündür. Biz bunu istəyirik. Biz tarixi ədaləti və beynəlxalq hüququ bərpa etdik və indi regionda düşmənciliyə son qoymağın vaxtı yetişib”, - Prezident əlavə edib. Forumda çıxış edən Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan da hazırda Azərbaycanın və Ermənistanın sülh müqaviləsinə çox yaxın olduğunu vurğulayıb.

Bu arada Ermənistan XİN-i müxalifət deputatlarına Azərbaycanın sülh müqaviləsi ilə bağlı son təklifləri ilə tanış olmağa imkan verməyib. Qadağa barədə sosial şəbəkələrdə parlamentdəki müxalif “Hayastan” fraksiyasının nümayəndəsi Qeqam Manukyan bildirib. Deputat deyib ki, Bakının fevralın 23-də təqdim etdiyi son təkliflər paketi ilə tanış olmaq xahişini XİN rədd edib. Nazirlik hesab edib ki, məlumatların ilkin mərhələdə açıqlanması danışqlara mane ola və sazişin yanlış təfsirinə səbəb ola bilər. Lakin Manukyan görə, imtina üçün heç bir hüquqi

deputatların ictimaiyyəti məlumatlandırmaq işini çətinləşdirmək və bilərəkdən çaşdırmaq cəhdindən başqa bir şey deyil.

Yada salaq ki, bu ilin yanvarında müxalifət deputatları Azərbaycanın təklifləri ilə tanış olmuşdular. O zaman Manukyan açıq şəkildə bildirmişdi ki, Bakının təklifləri sülh yolu ilə nizamlanmaya kömək etmir. Buna cavab olaraq Ermənistan XİN deputatlarına gələcəkdə bu cür sənədlərə girişin məhdudlaşdırıla biləcəyi haqda xəbərdarlıq etmişdi. Maraqlıdır ki, məhz belə bir qadağa fonunda XİN rəhbəri Ararat Mirzoyan ötən həftəsonu bəyan edib ki, Azərbaycan və Ermənistan sülhə, delimitasiya və ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması üçün əsas kimi 1991-ci il sərhədlərinin tanınması ilə bağlı konsensusa yaxındır. “Hazırda iki ölkənin mövqeləri həttə bir ay əvvəlkindən də yaxındır”, - nazir vurğulayıb. Bəlkə elə buna görə sənədin məzmunu erməni müxalifətindən gizlədilir? Doğrudanmı Bakı İrəvan sülh müqaviləsini imzalamağa heç vaxt olmadı? Qədər yaxındır? Bakının son təkliflər paketində nə var və demək olarmı ki, İrəvan onunla razılaşmaq üzrədir?

AMİP sədri Arzuxan Əliyev “Yeni Müsavat”a açıqlamasında xatırladı ki, bir müddət əvvəl parla-

qamlar var və Azərbaycanın şərtləri ağırdır, əgər qəbul olunarsa, o halda Ermənistanı böyük problem gözləyir. Ona görə də bu dəfə müxalifət sülh mətni ilə tanış etmək istəməyiblər”. **A.Əliyevənin fikrincə, görünür ki, bəzi məsələləri ictimaiyyətdən gizlətməyə çalışırlar:** “Bu prosesin uzanması həm də onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan mövqeyində israrlıdır”. Partiya sədrinin sözlərinə görə, onlar da istərdi ki, sülh mətni ilə tanış olsunlar: “Biz ən çətin məqamlarda dövlətin yanında olmuşuq, dövlətçiliyi dəstəkləmişik. Əgər bəzi məsələlərin açıqlanması məsləhət deyilsə, ən azı siyasi təşkilatlarla bunu bölüşmək olar. Xatırlayıram ki, mərhum Heydər Əliyevlə partiyaların birgə iclası olmuşdu, qapalı tədbirdə Qarabağ məsələsi müzakirə olunmuşdu. Bu dəfə də belə bir toplantı mümkündür və siyasi təşkilatlar dövlətçiliyin maraqları naminə ictimaiyyəti sülhlə bağlı yönləndirmək istiqamətində addımlar atma, ümumi işə fayda verə bilər”.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra Aparatının rəhbəri Samir Əsədli qəzetimizə açıqladı ki, erməni iqtidarı sənədi müxalifətdən daxili təpkilərə görə gizlədir: “Paşinyan komandasına elə gəlir ki, müxalifət sənədlə tanış olduqdan

istəklərini fəda etmir və hakimiyyətin güzəştə getmək aktıdır. Bunu bildikləri üçün mətni müxalifətin əlinə vermirlər. Çünki bir dəfə eyni aqibət yaşanıb. O səbəbdən müxalifət daxili auditoriyada populyarlıq qazanmasın, iqtidar satqın obrazında təqdim olunmasın deyər danışqların detallarını gizlədirlər”. VHP funksioneri qeyd etdi ki, sülhün alternativini olmadığını erməni müxalifəti də dərk edir, sadəcə, iqtidara basqı etməkdədirlər. S.Əsədli bildirdi ki, Paşinyan cəmiyyəti mərhələli şəkildə sülhə hazırlayır: “Ona görə bəyan etdi ki, xalq istəyəndə referendum olacaq. Qanunvericiliyə dəyişiklik üçün münbit siyasi şərait gözləməkdədir. Sonra Müstəqillik Aktından ərazi iddiaları referendumda dəyişikliklərlə aradan qaldırılacaq. Bunu indi edəcəyi təqdirdə müxalifət iqtidarın üzərinə getməyə başlayacaq. O cəhətdən həm sülh danışqlarının məzmunu müxalifətə təqdim olunmur, həm referendum keçirilməsi üçün tələskənliyə yol vermək istəmirlər. Hər halda, Böyük Britaniyanın baş nazirinin sözləri də kifayət qədər cəlbədiri idi. Rişi Sunak eyham vurmuşdu ki, COP29-dək tarixi sülh müqaviləsinin imzalanması istisna deyil”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

NATO Baş katibini Bakıya gətirən səbəblər - təhlil

Alyansın rəhbəri Stoltenberq Rusiya ilə geopolitik qarşıdurmanın ən kritik dövründə region turnesinə çıxdı və səfərə Azərbaycandan başlamaqla önəmli işarə vurdu, Kiyeve dəstək göstərdiyinə görə də Əliyevə təşəkkür etdi; analitiklər şimal blokunun bölgə ilə bağlı hədəflərini açıqladı...

Shimali Atlantika Alyansının norveçli baş katibi Yens Stoltenberq geopolitik qarşıdurmanın ən qızgın dövründə maraqlı bir gediş edərək Cənubi Qafqaz turnesinə çıxdı. “Yeni Müsavat” bildirir ki, NATO baş katibi səfərə Azərbaycandan başladı və Prezident İlham Əliyevlə keçirdiyi birgə mətbuat konfransında bəyanatlar səsləndirdi.

Sitat: “Bu mənim NATO baş katibi kimi Bakıya ilk səfərimdir, amma bundan əvvəl mən 1990-cı illərdə Norveçin energetika naziri kimi bir neçə dəfə buraya gəlmək şərəfinə nail olmuşam. Həmin səfərlərlə bağlı xoş xatirələrim var, ən azı ona görə ki, bu ölkədə canlı və güclü enerji sektorunun inkişaf etdiyini gördüm. Buna görə də geri qayıtmaq, həmçinin enerji təhlükəsizliyini müzakirə etmək fürsəti əldə etmək çox gözəldir, çünki enerji bizim təhlükəsizliyimiz üçün vacibdir”. **Alyans katibi buradan Rusiyaya da mesajlar ötürüb və Ukraynaya qarşı təcavüzkar müharibəni davam etdirdiyini bildirib:** “NATO müttəfiqləri hazırda gedən müharibənin fəsadlarından çox narahatdır və NATO müttəfiqləri Ukraynaya dəstək göstərirlər. Mən Azərbaycanın Ukraynaya göstərdiyi çox zəruri dəstəyi alqışlayıram. Söhbət çox zəruri olan humanitar yardımdan gedir, lakin daha çox dəstəyə ehtiyac var, çünki Ukraynadakı vəziyyət olduqca ağırdır”.

Öz növbəsində Azərbaycan Prezidenti bildirib ki, Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığının 30 ildən artıq davam edən uzun tarixi var. Azərbaycanın Kosovoda və Əfqanıstanda sülhməramlı əməliyyatlarında iştirak etdiyini xatırladan dövlət başçısı vurğulayıb: “Bu, bizim üçün böyük təcrübə olub. 2021-ci ilin axırında Əfqanıstanı tərk edən sonuncu müttəfiq qüvvələr bizim hərbi qulluqçılarımız oldu. Bu isə bir daha bizim əməkdaşlığımıza güclü sadiqliyimizi nümayiş etdirir. Silahlı Qüvvələrimizdə aparılan islahatlar yaxşı nəticələr vermişdir. Biz müdafiə imkanlarımızı müasirləşdiririk və bu gün yüksək səviyyəli peşəkarlıq nümayiş etdiririk”.

Əliyev Stoltenberqin noyabrda ölkəmizə səfərə də dəvət edib və COP29 tədbirlərində iştirakını arzulayıb. Qeyd edək ki, NATO-ya üzv olan ölkələr qaz təchizatı baxımından Azərbaycanın tərəfdaşlarıdır. Bu gün Azərbaycan 8 ölkəyə qaz nəql edir ki, onların 6-sı NATO-ya üzv, digər ikisi isə NATO-nun tərəfdaş ölkəsidir. Qarşıdan gələn illərdə tərəfdaşlarımızın sayı artacaq. Avropa Komissiyası Azərbaycanı etibarlı tərəfdaş və ümumavropaya qaz təchizatçısı adlandırır.

Bu isə həm böyük üstünlük, həm də böyük məsuliyyətdir. Ümumiyyətlə, Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığının 30 ildən artıq davam edən uzun tarixi var. Ölkəmizin NATO ilə tərəfdaşlığı müsbət olub. Azərbaycan Kosovoda və Əfqanıstanda sülhməramlı əməliyyatlarda iştirak edib. Bu, ölkəmiz üçün böyük təcrübə olub. 2021-ci il avqustun sonlarında Əfqanıstanı tərk edən sonuncu müttəfiq qüvvələr bizim hərbi qulluqçılarımız olub. Bu isə bir daha bizim əməkdaşlığımıza güclü sadiqliyimizi nümayiş etdirir. Silahlı Qüvvələrimizdə aparılan islahatlar yaxşı nəticələr vermişdir. Biz müdafiə imkanlarımızı müasirləşdiririk və bu gün yüksək səviyyəli peşəkarlıq nümayiş etdiririk”.

Onu da deyək ki, Stoltenberq səfərinə Gürcüstanla davam edib, martın 19-da isə Ermənistanla yekun vuraçaq. İrəvanda da NATO Baş katibi ilə baş nazir Paşinyanın birgə mətbuat konfransı nəzərdə tutulub. Sözsüz ki, Ermənistanın Rusiyadan strateji olaraq uzaqlaşmaq cəhdləri və təhlükəsizlik sahəsində müttəfiqliyə son qoymaq səyləri fonunda Stoltenberqin regiona səfəri çox maraqlıdır. Hər halda, İrəvanda Moskvanın ünvanına daha fərqli bəyanatlar veriləcək.

Ümumiyyətlə, ABŞ-NATO cəbhəsi Ukraynada baş verənlərlə əlaqədar Rusiyanın strateji olaraq məğlub edilməsini fürsət bilir. Ona görə Kremlin təsir zonalarında fəallaşblar. Belə desək, Rusiyanın Ukrayna cəbhəsində hərbi potensialının tükəndirilməsi, iqtisadi basqılar və neft emalı zavodlarında yanğınlar daxili sabitliyin pozulması, eləcə də nüfuz dairələri olan Cənubi Qafqaz və Orta Asiyada mövqelərinin zəiflədilməsi prosesi getməkdədir. NATO Baş katibi həm də bu məqsədlə bölgədədir. Amma Gürcüstan və Ermənistanla fərqli olaraq, Azərbaycan hərbi bloklara üzv olmaq istəmir, Qoşulmama Hərəkatında təmsil olunur.

Rusiya Hökuməti yanında Maliyyə Universitetinin dosenti Vladimir Blinov deyib ki, “Qafqaz əbədi qeyri-sabitlik zonasıdır və ola bilsin ki, burada Rusiya ilə qarşıdurmanın yeni cəbhəsi açılacaq”. Onun sözlərinə görə, amma region ölkələrinin NATO-ya qoşulması gündəmdə deyil. Səfərlə bağlı başqa versiya da var: “Postsovet respublikalarına xəbərdarlıq edəcəklər ki, İranla qarşıdurma getməsinlər. Çünki Azərbaycan-Ermənistan müharibəsinin nəticəsində Türkiyə Zəngəzur dəhlizi ilə Xəzər dənizi-

Prezident İlham Əliyev Putinə zəng etdi

Martın 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə zəng edib.

Prezident İlham Əliyev Vladimir Putini prezident seçkisi qələbə qazanması münasibətilə təbrik edib, ona ölkənin inkişafı və firavanlığı naminə prezidentlik fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Vladimir Putin göstərilən diqqətə və təbrikə görə dövlət başçısına minnətdarlığını bildirib.

Telefon söhbəti zamanı ölkələrimiz arasında müttəfiqlik və strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin bundan sonra da möhkəmlənəcəyinə əminlik ifadə edilib, əməkdaşlığımızın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

nə çıxış əldə edə bilər ki, bu da NATO-nun Xəzər dənizində varlığı deməkdir. Onlardan Rusiya və İranla qarşı istifadə oluna bilər. Bəlkə başqa versiya da var, lakin indilikdə heç birinə birmənalı cavab vermək mümkün deyil”. Siyasi və iqtisadi kommunikasiyalar Agentliyinin analitik layihələr üzrə direktoru Mixail Neyjmakov isə hesab edir ki, Cənubi Qafqazda Gürcüstan NATO ilə ən sıx əlaqələri olan ölkədir. Ermənistanla gəlinə, alyansın bu dövlətə marağında əlavə faktor İrəvanla KTMT arasında soyuqluqdur.

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, **Kreml NATO baş katibinin Gürcüstan, Azərbaycan və Ermənistanla səfərlərinin məqsədini özü üçün aydınlaşdırmağa çalışır:** “Yens Stoltenberqin bölgəyə səfəri yekun hesabat üçündür. Stoltenberqin baş katiblik müddəti bu ilin oktyabrında bitir və vətəni Norveçə qayıdacaq. Ona görə də Stoltenberq müxtəlif ölkələrə səfərlər edib, işini uğurla yekunlaşdırmağa çalışır. Əlbəttə, NATO baş katibinin gündəlik fəaliyyətinin böyük hissəsini Ukraynadakı müharibə əhatə edir. Ancaq Stoltenberq NATO tərəfdaşları ilə təmasları da arxa plana keçirmir. Bunun da haradaxı Ukraynadakı müharibə ilə əlaqəsi var”. **Politoloq hesab edir ki, Cənubi Qafqaz ölkələrindən yalnız Gürcüstan Şimali Atlantika Blokuna üzv olmaq istəyir, digər iki dövlətin - Azərbaycanın və Ermənistanın oxşar məqsədi yoxdur:** “Əlbəttə, NATO baş katibi İrəvanda Ermənistanın Rusiyadan nə qədər uzaqlaşmağa hazır olması ilə və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatını tərk etməsi prosesi ilə maraqlanacaq. Ancaq NATO-nun Ermənistanla təhlükəsizlik təminatına yönəlik alternativ

proqramı yoxdur. Azərbaycana gəldikdə, ölkəmizlə NATO arasında konstruktiv əməkdaşlıq mövcuddur. Azərbaycan Şimali Atlantika Blokunun müxtəlif proqramlarında iştirak edir. Azərbaycan NATO-nun ikinci böyük dövləti - Türkiyə ilə strateji müttəfiqdır. Azərbaycan Ordusu Türkiyə ordusu modelinə keçib. Bu elə Azərbaycan Ordusunda NATO standartlarının tətbiqidir. Bu, Şimali Atlantika Bloku üçün yeterlidir”.

REAL Partiyasının üzvü Natiq Cəfərlinin fikrincə, indiki qarışıq dünyada NATO baş katibinin regiona, Azərbaycana səfəri ciddi hadisədir: “Səfərə ölkəmizdən başlanması, ən sıx görüş grafiyinin Azərbaycanda olması məmləkətimizin bölgənin “açarı” olduğunu sübut edir. Cənubi Qafqazın hər 3 respublikası nə vaxtsa üzv olacaqs, yalnız bir yerdə Avropa Birliyi və ya NATO-ya üzv olacaqlar, ayrı-ayrılıqda hansısa ölkənin bu qurumlar üçün həyati əhəmiyyəti yoxdur. Ona görə də hər 3 ölkə Cənubi Qafqazın sülh və əməkdaşlıq regionuna çevrilməsi üçün birgə çalışmalıdır”. **N.Cəfərlinin qənaətinə görə, məhz Azərbaycanın son 4 ildə atdığı addımlar bölgədə Rusiyanın ciddi zəifləməsinə səbəb olub:** “Ki, bunu da bizdəki bəzi marginalardan fərqli olaraq, Qərb institutları çox yaxşı anlaşırlar. Hər 3 ölkə üçün ilk hədəf Kremlin təsirlərini minimuma endirməkdir, sonra daha asan olacaq. Bölgəmədə Moskvadan ən çox asılı olan ölkə Ermənistandır, əvvəl onları dartıb-çıxartmağa çalışırlar - Qərbin bəzi dairələrinin ermənipərəstliyinə emosional deyil, sırf pragmatik baxmaq, bu kontekstdə dəyərləndirmək lazımdır”.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

İki aya meyvə-tərəvəz ixracından 100 mln. dollara yaxın gəlir əldə edilib

2024-cü ilin yanvar-fevral ayları ərzində Azərbaycandan 99 milyon 481 min ABŞ dolları dəyərində 87 min 71 ton meyvə-tərəvəz ixrac edilib.

"APA-Economics"ın Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ölkədən ixrac edilən meyvə-tərəvəzin dəyəri 24.6% və ya 19.6 milyon ABŞ dolları, həcmi isə 28% və ya 19 min ton artıb. 2023-cü ilin ilk 2 ayında Azərbaycan 79 milyon 851 min ABŞ dolları dəyərində 68 min ton meyvə-tərəvəz ixrac edib.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə əsas ixrac olunan meyvə-tərəvəz məhsulları 30 milyon dollar dəyərində tomat (21.7 min ton), 26.4 milyon dollar dəyərində xurma (33.3 min ton), 22.9 milyon dollar dəyərində meşə fındığı (3.8 min ton), 12.1 milyon dollar dəyərində alma (18.3 min ton), 2.5 milyon dollar dəyərində nar (2.8 min ton), 198 min dollar dəyərində kartof (625 ton) olub.

Əlavə edək ki, cari ilin yanvar-fevral aylarında meyvə-tərəvəzin ümumi ixracda xüsusi çəkisi 2.08%-ə, qeyri-neft məhsullarının ixracında olan çəkisi isə 21.86%-ə bərabər olub.

"Hazırda Hindistan-İran-Ermənistan ticarət dəhlizinin açılması məsələsi yaxından müzakirə olunur". Bunu Ermənistanın iqtisadiyyat nazirinin müavini Narek Teryan "Hindistan-Ermənistan: biznes üfüqlərinin birləşdirilməsi" biznes forumu zamanı deyib.

"Həmkarlarımızla üçtərəfli formatda müzakirələr aparılır. Bu marşrut üzrə daşınan pilot yüklər də var. Amma marşrutun sabit olması üçün çox iş görülməlidir", - o qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, Hindistan Ermənistanla regionda strateji tərəfdaş kimi baxır və bu, bir çox sahələrdə, o cümlədən mülki və digər sahələrdə özünü göstərir. "Tarixən Ermənistan və Hindistan bir-birinə yaxındır, bağlıdır. Ermənistan Hindistandan tələbələr gəlir və gəlir. Bundan əlavə, son iki il ərzində Hindistandan ölkəmizə xeyli işçi qüvvəsi gəlir və bir çox sahələrdə özünü kifayət qədər uğurlu göstərib", - deyər erməni məmur vurğulayıb.

Teryan hazırda Çabəhar limanında (İran - red.) Ermənistan və ya erməni şirkətlərinin iştirakının müxtəlif formatlarının müzakirə edildiyini söyləyib. Lakin detalları açıqlamayıb.

Qeyd edək ki, yanvar ayında Ermənistanın keçmiş iqtisadiyyat naziri Vahan Kerobyan açıqlamışdı ki, Hindistan və Ermənistan arasında İrandan keçən ticarət yolunun 2024-cü ilin may ayına kimi açılması nəzərdə tutulur. Marşrutla yüklər Hindistanın Mumbay limanından İranın Çabəhar limanı vasitəsilə Ermənistanla çatdırılmalıdır.

İrəvan bu yolla Hindistan-

dan yüklərin Rusiya və Avropa İttifaqı ölkələrinə və əks istiqamətdə ötürülməsini təmin etmək niyyətindədir. Plana əsasən, Hindistandan yüklər Çabəhar limanından İran ərazisi ilə ya dəmir yolu, ya da avtomobillər vasitəsilə Ermənistan ərazisinə, oradan isə Gürcüstan üzərindən ya Rusiyaya, ya da Bolqarıstan limanlarına daşınacaq.

Ermənistan bu yolun Azərbaycan üzərindən daşımalarından daha qısa və qiymət baxımından sərfəli olacağını iddia edir. Bu, o halda mümkündür ki, İrəvanın öz ərazisindən yükdaşımalara vaxtında və keyfiyyətlə təmin edə bilsin. İndiki halda Ermənistanın infrastrukturunu marşrutla çox cüzi həcmdə yükdaşımaların reallaşmasına imkan verir. Belə ki, hazırda İran üzərindən Ermənistan sərhədinə çatdırılacaq yüklərin yalnız avtomobillə Gürcüstan sərhədinə daşınması mümkündür. Hansı ki, bunu təmin edəcək yol indiki vəziyyətdə Azərbaycanın imkanlarından on dəfələrlə aşağı həcmdə yüklərin daşınmasına imkan verir. Faktiki olaraq, mövcud infrastruktur yalnız Hindistanla Ermənistan arasında ticarət olunan malların daşınmasını təmin etməyə çatır.

Ermənistanın rəsmi statistikasına əsasən, 2023-cü ilin sonunda ölkə ilə Hindistan arasında ticarət dövriyyəsi 2022-ci ilə müqayisədə 7,1 faiz artaraq təxminən 384 milyon dollar təşkil edib. Buraya Hindistanın Ermənistanla satdığı silahlar, həmçinin dağ-mədən materialları, almaz və qızıl məmulatları və sair aiddir.

Onu da bildirik ki, Erme-

Ermənistanla "hindiski"

"xilas kəməri" - utopik layihə

Reallıq göstərir ki, İrəvanla Hindistanın üzərində baş sındırdığı layihənin ən azı yaxın onillikdə baş tutması çətin məsələdir

nistanın təklif və israr etdiyi marşrut İranın 2016-cı ildən irəli sürdüyü Fars körfəzi-Qara dəniz layihəsinin tərkib hissəsi kimi nəzərdə tutulub. Gürcüstan və bir neçə Şərqi Avropa ölkəsinin də maraqlı olduğu təşəbbüs 8 ildir elə təşəbbüs olaraq qalır. İndiyədək maraqlı tərəflərin 5 görüşü keçirilsə də, dəhliz layihəsinin yekun variantı ortaya qoyulmayıb. Marşrutun bölgədəki digər marşrutlardan üstünlüyünü əks etdirməli olan layihənin yekunlaşması prosesin dondurulmuş vəziyyətdə qalmasına səbəb olub.

Ermənistan 2022-ci ildən layihəni diriltməyə çalışır. 2023-cü ildə xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Hindistana işgüzar səfər edib və burada ölkənin xarici işlər naziri ilə görüşüb. Nazirlər sentyabrın 24-də Nyu-Yorkda da görüşüblər.

2023-cü ildə Hindistana ərazi idarəetmə və infrastruktur naziri, səhiyyə naziri, Təhlükəsizlik Şurasının katibi və Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi səfər edib. Aprelin 20-də İrəvanda Ermənistan, İran və Hindistanın xarici işlər nazirləri arasında üçtərəfli formatda ilk siyasi məsləhətləşmələr keçirilib.

Noyabrın 16-da Ermənistan Hindistan və Fransanın təşəbbüsü ilə "Beynəlxalq Güneş Alyansının yaradılması haqqında" çərçivə sazişi imzalayıb.

Həmçinin Ermənistan və Hindistan hökumətləri arasında gömrük məsələlərində əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında saziş, eləcə də Ermənistanın Yüksək Texnologiyalar Sənayesi Nazirliyi ilə Hindistanın Elektronika və

İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi arasında anlaşma memorandumu imzalanıb.

Göründüyü kimi, İrəvan və Pakistanla istə münasibətlərinə görə Azərbaycandan incik düşən Hindistan hansısa formada regional yüklərin bir hissəsinin Ermənistan üzərindən asırılmasına nail olmağa çalışırlar. Lakin reallıq göstərir ki, ən azı yaxın onillikdə bu, çox çətinidir. Belə ki, İran sərhədindən yüklərin avtomobillərlə vaxtında Gürcüstan sərhədinə çatdırılması üçün Ermənistanın avtomobil yolları geniş və yüksək standartlara uyğun olmalıdır.

Bu isə ən azı 10 ildən sonra mümkün olacaq. Belə ki, Ermənistan İran sərhədindən Gürcüstan sərhədinə qədər geniş avtomagistralın tikintisi layihəsinin icrasına 2009-cu ildən başlanıb, hələ heç yolun 30 faizi belə hazır deyil. Müxtəlif xarici qurumlardan alınan kreditlər hesabına yolun bir neçə hissəsində tikinti işlərinə başlanılıb, lakin aşkarlanan korrupsiya faktları üzündən hələ də tikinti tamamlanmayıb. Tikinti işləri cəmi 67 km-lik hissədə bu və ya başqa dərəcədə aparılıb. Digər hissələrdə tikintinin maliyyələşdirilməsi üçün müxtəlif beynəlxalq maliyyə qurumlarının vəsait ayırdığına dair məlumatlar bir qayda olaraq, doğrulanmır.

Məsələn, 2022-ci ilin iyununda Ermənistan rəsmiləri yolun Kacarana-Aqarak hissəsinin tikintisinin maliyyələşməsi üçün Avrasiya İnkişaf Fondunun 154 milyon dollar kredit ayırdığını elan ediblər. Bildirilib ki, bu hissənin tikintisi 2023-cü ilin sonunadək yekunlaşacaq. Lakin 2023-cü ilin oktyabrında məlum olub ki, Ermənistanla İran yolun

həmin sahəsinin tikintisinə dair müqavilə imzalayıblar. İmzalanma mərasimində İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrrad Bəzrpaşın verdiyi məlumatdan aydın olur ki, 32 km-lik yolun tikintisi 210 milyon dollara başa gələcək və bu vəsaiti tamamilə İran maliyyələşdirəcək. Yolun tikintisini də İran şirkətləri həyata keçirəcək. Tikinti işlərinin 2026-cı ilin sonunadək başa çatdırılacağı deyilir. İran həmçinin Ermənistanla sərhəddə Araz çayı üzərində yeni körpünün tikintisini reallaşdıracaq.

2022-ci ildə Ermənistan rəsmiləri yolun tikintisinin ölkə büdcəsinə 3,5 milyard dollara başa gələcəyini açıqlamışdılar. O da o halda ki, 2022-2023-cü illərdə bütün sahələrin tikintisi üzrə müqavilələr imzalsın. Bu şərtlər daxilində yolun tikintisinin 2030-cu ilədək başa çatdırılması planlaşdırılırdı. Lakin hazırda 2024-cü ildir və hələ də yolun qalan hissələrində real tikinti işlərinə başlanmayıb.

Ermənistan yolun tikintisi üçün İrandan vəsait almağa çalışsa da, Tehran bu addımı atmağa tələsmir. Elə münasibətləri getdikcə dərinləşən Hindistan da maraqlı görünür. Ötən ilin 9 ayında Hindistandan Ermənistanla investisiya qoyuluşunun həcmi cəmi 1,1 milyon dollar olub. Yeni Dehlinin başı hazırda daha böyük layihələrə qarışıb. Ötən ilin sentyabrında Avropa İttifaqı, ABŞ, Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Yeni Dehliyə Hindistan-Yaxın Şərqi-Avropa iqtisadi dəhlizinin yaradılması haqqında razılaşma imzalayıblar. İndi - Middle East - Europe Eco-

nomie Corridor / İMEC adlandırılan layihə Dehli üçün daha cəlbedici və perspektivlidir. Bu layihənin reallaşması prosesinə başlanarsa, Hindistanın İranın Çabəhar limanına nəzərdə tutulan yatırımları həyata keçirməsi də sual altına düşəcək.

Digər tərəfdən, Rusiyaya silah yardımı edən, Yaxın Şərqdəki proksi qüvvələri ilə Qərbdə böyük problemlər yaranan İrana qarşı sanksiyalar getdikcə sərtləşdirilir. Belə bir şəraitdə Hindistanın riskə gedərək İran və Ermənistan ərazisindən dəhliz açmaq üçün yüz milyonlarla, milyardlarla dollar vəsait sərf edəcəyi real görünür.

İrəvan Hindistandan Rusiyaya daşınan yüklərin bir hissəsini öz ərazisindən ötürəcəyinə ümidlidir. Lakin əvvəla, Ermənistandan olan yüklərin Rusiyaya ötürüldüyü Gürcüstanın Yuxarı Lars keçid məntəqəsinin yükburaxma gücü məhduddur. İkincisi, Yuxarı Lars yolu qış aylarında yağıntılar üzündən tez-tez bağlanır.

Ermənistanın bu layihədə strateji tərəfdaşı olan İranın da yeni marşrutda maraqlı olduğu sirr deyil. Lakin Tehran eyni zamanda reallığı doğru qiymətləndirməkdədir: hazır və yüksək ötürücülük potensialı olan Azərbaycanla da fəal əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıq Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi layihəsi çərçivəsində çox aktiv şəkildə həyata keçirilir. İrəvanın böyük narazılıq və narahatlığına rəğmən Rusiya da Azərbaycan üzərindən yükdaşımaların artırılmasına daha çox önəm verir. Moskva Rəft-Astara dəmiryol xəttinin tikintisi üçün İrana 1.3 milyard avro dəyərində dövlətlərarası kredit də ayırır. Tezliklə xəttin fiziki tikintisinə başlanması gözlənilir. Hətta Rəft-Astara dəmiryol xətti olmasa belə, Azərbaycanın mövcud imkanları Ermənistan üzərindən ötürülməsi mümkün olandan on dəfələrlə artıq yükün daşınmasına yetər.

Bütün qeyd olunanları nəzərə alıqda, Hindistandan Ermənistan üzərindən yüklərin tranzit daşınması layihəsinin İrəvanın təqdim etməyə çalışdığı qədər gəlirli olmadığını görmək mümkündür...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

"Bütün ölkələr 5-6 il sonra baş vermə ehtimalı olan böyük müharibəyə hazırlaşır. İkinci Dünya müharibəsində olduğu kimi, müharibədən sonra yenidən bölüşdürülmə prosesi gündəmə gələcək. Qalibin Şərq və ya Qərb olması isə hələ belli deyil. Daha fərqli şeylər də yaşana bilər. Ancaq baş verəcək hadisələrin Soyuq müharibəyə bənzəməyəcəyi açıqdır".

Musavat.com xəbər verir ki, bu yetərinə sensasion proqnozu **Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahının Kəşfiyyat İdarəsinin keçmiş reisi, istefada olan general-polkovnik (korgeneral) İsmayıl Haqqı Pekin** Axar.az-a müsahibəsində söyləyib.

"Azərbaycan Türkiyənin də siyasi dəstəyi ilə Cənubi Qafqazda bizim üçün əsas məsələ olan Qarabağ problemini həll edib. Bölgədə sülhün və sabitliyin bərqərar edilməsi Türkiyə və hazırkı məqamda Rusiya üçün çox vacibdir. Lakin Qərb bunu istəmir. Çünki bölgə çox böyük enerji resursuna malikdir və Çindən başlayan "Bir kəmə, bir yol" layihəsi buradan keçir. Hətta razı olacağı təqdirdə İran da prosesə qoşula bilər. Təsvir etdiyimiz mənzərə Türkiyə və Azərbaycanın stra-

"Hamı müharibəyə hazırlaşır..." - Bakı və Ankaraya qarşı hərbi ittifaq?

Siyasi ekspertlər dünya müharibəsinin ehtimalının get-gedə ciddiləşdiyini bəyan etdilər

üçün hava dəhlizi açmaq planı, silahların və ağır hərbi texnikanın göndərilməsi, AŞ PA-nın Azərbaycan əleyhinə addımları, Paşinyanın Azərbaycanın işğal altındakı 8 kəndi və sülh danışıqları ilə bağlı manipulyativ açıqlamaları hamısı bir-birinə bağlı proseslərdir".

Hərbi analitikin qənaətinə, bunları bir yerdə görməli və oxumalıyıq: "Tərəflər özünə görə balans qurmağa çalışır. Fransa və Yunanıstan Ermənistanı dəstəkləyərək Türkiyə və Azərbaycana qarşı cəbhə açır. Cəbhə Ermənistanın Şərqi Aralıq və Kiprəyə uzanır. İsrail Azərbaycanla münasibətlərinə görə məsələyə ehtiyatlı yanaşır.

Mərkəzi Asiyadakı qardaş ölkələrimiz, həm də Yaxın Şərq ölkələri ilə əlaqələri gücləndirməklə kirlə planları pozur. Bu isə yaxın gələcəkdə Ankara və Bakının özünün burada siyasi qütbə çevriləcəyini göstərir".

Bes Bakı və Ankaraya qarşı məkrli oyunlar nə dərəcədə qalıcı və güclü ola bilər, real hərbi ittifaq mümkündürmü? Gercəkənni 5-6 il sonra böyük müharibə başlayacaq?

Maraqlıdır ki, baş verənlərin fonunda keçən həftə Yunanıstan xarici işlər nazirinin müavini Bakıya qəfil səfər edib. Xatırladaq ki, Yunanıstan Azərbaycan qazının alıcıları sırasındadır.

Dünyada qarışıqlıq yaranıb. Rusiya və Çin də özlərinin siyasətini yürüdü. Rusiyanın Ukraynaya qarşı müharibəsi, Yaxın Şərqdə baş verənlər faktiki birqütblü dünyanın sonunu da göstərir. Bu o demək deyil ki, çoxqütblü dünya formalaşır. Düzdür, Rusiya və Çin buna çox çalışırlar. Amma onların özlərinin də dünyada baş verən bütün prosesləri nəzarətdə saxlamaq imkanlarında deyillər. Müxtəlif siyasi bloklar, hərbi bloklar yaradılması ideyaları gündəmə gətirilir, bu ideyaların reallaşması üçün müəyyən cəhdlər edilir. Hindistan, Fransa və Yunanıstan da bu istiqamətdə addımlar atmaq istəyir.

Qərb siyasətçiləri və mediası Putinin seçkisini tanımadı

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin yenidən seçilməsi Qərb siyasi dairələrində və mediasında geniş müzakirə obyektinə olub. Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, Qərb dünyası birmənalı olaraq seçkilərin saxtakarlıqla keçirildiyini bəyan edib. Onlardan bəzilərinə diqqətə çatdırırıq:

Ağ Ev Milli Təhlükəsizlik Şurasının sözçüsü: "Seçkilər nə azad, nə də ədalətli keçib".

Almaniya Xarici İşlər Nazirliyi: "Ukraynanın işğal olunmuş ərazilərində keçirilən seçkilər etibarsızdır və beynəlxalq hüququn növbəti pozuntusudur".

Böyük Britaniyanın xarici işlər naziri Devid Kameron: "Azad və ədalətli seçkidən söhbət belə gedə bilməz".

Polşa Xarici İşlər Nazirliyi: "Səsvərmə cəmiyyətdə qarşı ifrat repressiya şəraitində keçib".

Qərb mətbuatı da Rusiyadakı seçkiləri birmənalı şəkildə pisləyib:

"El Pais": "Putin seçki hoqqabazlığından sonra hakimiyyətini yenilədi".

"Politico": "Putin saxta seçki qələbəsi ilə ən böyük yalançıya çevrildi".

"Washington Post": "Putin müxalifətin səsinin vəhşicəsinə basdırılmasından sonra möhürlənmiş seçki qələbəsinə qeyd edir".

■ Musavat.com

teji əməkdaşlığının nəticəsi, daha böyük uğurların əldə edilə biləcəyinin göstəricisidir. Ona görə də proseslər yalnız bizimlə məhdudlaşmır və Qərblə yanaşı, İran, Yunanıstan, Hindistan, İsrail, Cənubi Kipr və bir çox başqa dövlətlər regiondakı prosesləri izləyir".

Kəşfiyyatçı-general deyir ki, Fransa, Yunanıstan, Hindistan, Cənubi Kipr Ermənistanla müdafiə sahəsində müqavilələr imzalamaqla Türkiyəni şimal-şərqdən mühasirəyə almağa çalışır, "Türk xətti"nin birləşməsinə istəmir: "Paşinyanın Fransaya səfəri, arxasınca Fransa müdafiə nazirinin İrəvana gəlməsi, Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyanın həm Kiprə, həm də Yunanıstana səfərləri, orada "Sülh qovşağı" ("Dünyanın kəsişməsi") layihəsini təqdim etməsi, Yunanıstan müdafiə naziri Nikos Dendiasın və Kiprin xarici işlər naziri Konstantinos Komboşun Ermənistan səfəri, Hindistanın strateji əhəmiyyət daşıyan ixraca xidmət etmək

İran da həmin cəbhədədir və Ermənistanla bir sıra yardımlar göstərir. Çünki daxili demoqrafik vəziyyətə görə Azərbaycanı təhdid hesab edir. Belə fəaliyyətlər davam edəcək və rəsmi Bakı da buna görə əlindəki vəsaitlərdən faydalanaraq yeni münasibətlər sistemini qurur".

İsmayıl Haqqı Pekin hesab edir ki, Azərbaycan və Türkiyənin birgə fəaliyyəti ölkələrimizi həm önəmli enerji tədarükçüsünə, həm də haba çevirir: "Eyni zamanda məsələnin logistika tərəfi var. Yeni bizim də qarşı tərəfə müxtəlif təzyiq mexanizmlərimiz var. Bundan qorxurlar. Ermənistanın əlinə verilən "Sülh qovşağı" ("Dünyanın kəsişməsi") layihəsi isə bizi bu imkandan məhrum etməkdir. Fransa, Yunanıstan, Kipr Respublikası sözügedən layihə ilə özünə geniş fəaliyyət sahəsi açmaq və açara sahib olmaq niyyətindədir. Ancaq Türkiyə və Azərbaycanın milli təhlükəsizlik maraqlarına zidd olan layihələrin həyata keçməsi qeyri-mümkündür. Hazırda lazım olan addımlar atılır, Ankara və Bakı həm

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, "soyuq müharibə" dövründə dünyada faktiki iki qütb var idi - SSRİ və ABŞ. Onlar dünyanı öz aralarında bölmüşdülər. Bir sıra dövlətlər SSRİ-ni dəstəkləyirdi, bir qrup dövlət ABŞ-in yanında idi: "SSRİ 1991-ci ildə dağıldan sonra "soyuq müharibə" baş çatdı və birqütblü dünya formalaşdı, Amerikanın hegemonluğu başladı. Amma bu da uzun məsələlərin həllinə çatdıra bilmir, bütün məsələləri öz təsiri altında saxlaya bilmir. Amerikanın özündə də diskussiyalar gedir ki, digər məsələlərə ümumiyyətlə qarışmaq lazımdır, yoxsa lazımdır deyil. Məsələn, prezidentliyə namizəd Donald Tramp ancaq ABŞ-a aid olan məsələlərlə məşğul olmağın və bu məsələlərin həllinin tərəfdarıdır, Ukrayna müharibəsində ABŞ-ın Kiyevə dəstək verməsini istəmir. Yəni əslində ABŞ-ın özündə bu məsələlərə birmənalı münasibət yoxdur.

Bütün bunlar ona gətirib çıxara bilər ki, həqiqətdən də hərbi toqquşma ehtimalları artır. Azərbaycanın bu cür təhlükəsizlik məsələlərinin həllində Türkiyə ilə ittifaqının gücləndirilməsi əsas strateji xəttini təşkil etməlidir. Bu, əslində Ermənistan mövzusunun da göstəricisi deyil. Biz Ermənistanla yüz dəfə də müharibə etsək qələbə çalırıq. Əsas olan başqa müxtəlif istiqamətlərdən gələn təhlükələri siqortalamaqdır. Ona görə də Şuşa Bəyannaməsi, Azərbaycan-Türkiyə ittifaqının güclənməsi, Prezident İlham Əliyevin andıçmə mərasimində vurğuladığı kimi, Türk dünyasının inteqrasiyası həm ona görə vacibdir ki, bu cür təhlükələrdən birgə qoruna bilək".

"Alyans" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov bildirdi ki, ABŞ və Fransa Türkiyənin güclənməsindən, nüfuzunun artmasından çox narahatdır. Bunu gizlətmirlər. Bənzərsiz faktdır ki, NATO-da ABŞ və Fransanın müttəfiqi olan Yunanıstanla Türkiyə

arasında baş verən müəyyən çekişmələrə öz müttəfiqləri fərqli münasibət göstərirlər:

"Yeni əgər Amerika və Fransa bu iki dövlətin müttəfiqidirsə, onda nədən ehtiyac hiss edirlər ki, Yunanıstanla ayrıca hərbi müqavilə imzalasınlar. Həm ABŞ, həm də Fransa hərbi müqavilə imzalayıb açıq şəkildə bəyan eləyiblər ki, Türkiyə-Yunanıstan qarşılıqlı şübhələri Yunanıstanın yanındadır. Fransanın Azərbaycanı tutduğu düşmən mövqeyi Ermənistanla bağlıdır və Ermənistanın yanında yer almaq istəyinin ifadəsidir. Eyni şeyi Hindistan barədə də demək olar ki, Pakistanın Azərbaycana yaxınlığı Hindistanı Ermənistanla yaxınlaşmağa məcbur edib. Üçüncü dünya müharibəsi ehtimalı varmı? Təbii ki, biz Ukrayna müharibəsinin olacağını da yəqin 2000-ci illərin əvvəllərində söyləyə bilməzdik. Ancaq oldu. Bundan sonra da Rusiyanın işğalçılıq hərəkətlərinin davam edəcəyi istisna olunmur. Hədəfdə olan dövlətlərdən öndə gələn Ermənistanıdır. Bu səbəbdən müharibənin genişlənməyi və digər dövlətlərin də bu prosesə daxil olacağı ehtimalı qalır. Ancaq çox az. Ukrayna hesab edərim ki, hamı üçün dərs oldu. Həm Rusiya öz

imkanlarını gördü, həm də Qərb öz imkanlarının nə səviyyədə olduğunu anladı. Məlum oldu ki, ABŞ olmadan Qərbin elə bir ciddi hərbi potensialı yoxdur. Çox təəssüf o da aydın oldu ki, zorbalığın işğalçılıq niyyətlərinin qarşısını almaq üçün heç bir mexanizm yoxdur. Əvvəllər adətən biz belə təhlükələrə deyirdik ki, dünya buna imkan verməz. Lakin Ukrayna hadisələri göstərdi ki, dünya zorba nüvə dövlətləri qarşısında acizdir. Həm Amerika, həm Rusiya istədiklərini etmək imkanına malikdir".

A.Səmədov qeyd etdi ki, dünyanın yenidən bölünməsi təklifi ilə müharibə ərəfində Vladimir Putin çıxış edib. Putin "Yalta 2"-ni imzalamaq təklifini irəli sürüb: "Bununla da Putin təklif etdi ki, Qərb Rusiyanın təsir zonasına müdaxilə etməsin və bunu öz imzası ilə təsdiqləsin. Söhbət 2021-ci ilin sonlarında Rusiya prezidentinin NATO-ya və ABŞ-a göndərdiyi müraciətdən gedir. Mən ümid edirəm ki, Ukrayna hadisələrindən həm Qərb, həm Rusiya zəruri dərsi çıxaracaqlar. Ən azı bir müddət, yaxın 50 ildə bəşəriyyət sakit yaşamaq imkanı əldə eləyəcək".

■ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Qərbin nüfuzlu "Politiko" nəşri Vladimir Putinin yeni prezidentliyinin Rusiyaya nə gətirəcəyi ilə bağlı 5 ssenari hazırlayıb. Ssenarilər Rusiyada növbəti prezident seçkisinin keçirilməli olduğu 2030-cu ilə qədər olan dövrü əhatə edir:

1. Demokratiyanın yüksəlişi. Müharibə və pisləşən iqtisadi vəziyyət fonunda hakimiyyətdən narazılıq 1989-cu ildəki Şərqi Avropada antikommunist "məxməri inqilablar" kimi hakimiyyət dəyişikliyinə səbəb ola bilər. Bunun baş vermə ehtimalı təxminən 5-10% təşkil edir.

2. Rusiyanın dağılması. Başlanğıc birinci ssenaridəki kimidir, lakin demokratiyaya keçid əvəzinə etnomillət zəminində münaqişələr başlayır. Ölkə 1917-21-ci il vətəndaş müharibəsindəki kimi xaos və zorakılıq dalğasına bürünür, yaxud SSRİ-nin dağılması zamanı lokal müharibələrdəki kimi olur. Bu ssenarinin baş vermə ehtimalı 10-15% təşkil edir.

3. Millətçi çevriliş. Putin tərəfindən bəslənən, lakin Ukraynadakı uğursuzluqdan məyus olan sağçı qüvvələr Yevgeni Priqojinin 2023-cü ilin iyununda və QKÇP-nin 1991-ci ilin avqustunda edəcəyini bilmədiyini edir. Kütləvi xalq üsyanı əvəzinə, nisbətən kiçik bir qrup sui-qəsdçi dövlət çevrilişi edib, demək olar ki, döyüşmədən hakimiyyəti öz əllərinə alır. Ssenarinin baş vermə ehtimalı 15-20% təşkil edir.

4. Texnokratik yenilənmə. SSRİ-də Nikita Xruşşovun devrilməsi nümunəsi ilə Putinin "yumşaq" şəkildə kənarlaşdırılması təşkil edilə bilər. Hakim rejim mahiyyət etibarını ilə indiki kimi qalır, lakin Putinin özü vəzifədən uzaqlaşdırılır, yerinə başqa bir fiqur gətirilir. Bu texnokratlar rejimi çox güman ki, Qərbdə güzəştə gedəcək və müharibənin bütün günahını birbaşa Putinin üzərinə atacaq. Ssenarinin baş vermə ehtimalı 20-25% təşkil edir.

5. Əbədi Putin. Qəfil ölümə səbəb ola biləcək mümkün sağlamlıq problemlərindən başqa, bu gün Putinin hakimiyyətinə real təhlükə yoxdur. Demokratik müxalifət və sağdakı potensial üsyançıları məhv edən 71 yaşlı Putinin 2030-cu ilə qədər sağ qalmaq şansı çox yüksəkdir. Bu ssenarinin baş vermə ehtimalı 45-50% təşkil edir.

Bes variantlardan hansı Azərbaycanın yaxın və orta perspektiv maraqlarına daha çox cavab verir?

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli hər şeyin Ukrayna savaşından asılı olduğunu düşünür: "Politiko" nəşrinin ssenarilərini siyasətlə yaxından-uzağa maraqlanan istənilən şəxs hazırlaya bilər və bu "ssenarilər" daha çox sosial şəbəkə "ekspert"lərinin statuslarında yer alan, yumşaq desəm, mülahizələrə bənzəyir. Bu isə sübuta yetirir ki, nəşrin ssenariləri kütləyə hesabla-

Rusiya üçün beş ssenari - Azərbaycan hansı sərff edir...

Elçin Mirzəbəyli: "Hər şey Ukraynadakı müharibənin gedişatından asılıdır"
Sona Əliyeva: "Şimal qonşumuzdakı istənilən parçalanma bizə də öz mənfi təsirlərini göstərəcək"

ları bu qütbə olan etimadı alt-üst edib. Bu baxımdan, hazırda postsovet məkanında Qərbin "demokratiya", eləcə də "fundamental hüquq və azadlıqlar" barədə şüarlarına, ən yaxşı halda bədənini satan birinin yataqdakı "etiraf"ları kimi yanaşırlar. "Rusiyanın dağılması" ilə bağlı ssenari nümunəsinə gəldikdə isə, Birinci Dünya müharibəsindən sonra da hələ tam formalaşmamış kollektiv Qərb başbilənləri

mahiyyətinə bələd olmayanların iddialarıdır və ən yaxşı halda gənc "analitik"lərin özlərini tanımaq üçün istifadə etdikləri populist "şərh"lərin predmeti ola bilər. "Texnokratik yenilənmə" iddiasına gəldikdə isə, bu baş verə bilər, amma Putinin özünün iş-tirakı ilə. Ola bilsin ki, yaxın günlərdə Rusiya hökumətində bununla bağlı müəyyən dəyişikliklər müşahidə olunsun. Sonuncu ssenarinin də tam şəkildə həyata keçirilə-

Aİ XİN rəhbərləri sülh prosesini müzakirə edəcək

Avropa İttifaqının Xarici İşlər Şurasının iclasında Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma prosesi müzakirə olunacaq. APA Aİ-nin mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki, bu gün Avropa İttifaqının Xarici siyasət və Təhlükəsizlik məsələləri üzrə Ali Nümayəndəsi Cozep Borrelin sədrliyi ilə Xarici Əlaqələr Şurası Brüsseldə toplanacaq.

İclasın əvvəlində Aİ xarici işlər nazirləri onlayn formatda ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinkenlə qeyri-rəsmi fikir mübadiləsi aparacaqlar.

Daha sonra şura onlayn formatda Ukraynanın xarici işlər naziri Dmitri Kuleba ilə qeyri-rəsmi fikir mübadiləsi aparacaq və Rusiyanın Ukraynaya təcavüzünü müzakirə edəcək.

Bildirilib ki, iclasda Belarus və Yaxın Şərqdəki vəziyyətlə bağlı da müzakirələr olacaq.

"Cari məsələlər çərçivəsində Ali Nümayəndənin Azərbaycan və Ermənistan, bu iki ölkə arasında normalaşma prosesi və Aİ-nin Ermənistanın dayanıqlılığına ümumi dəstəyi məsələlərinə toxunacağı gözlənilir", - Aİ Şurasının mətbuat xidməti bildirib.

qalib gəldi. Putin 2030-cu ilə qədər öz hakimiyyətini legitimləşdirdi. Düşünürəm ki, hadisələrin gələcək axarı kontekstində "Politiko" nəşrinin ssenarilərinin hər birinin reallaşması ehtimalı var. Amma indiki məqamda bizim və region üçün ən uğurlu ikinci ssenari ola bilər. Əslində Azərbaycan tarixinin son 200 ilinin Rusiya ilə birbaşa və dolayı yolla bağlılığı onu düşünməyə əsas verir ki, şimal qonşumuzdakı istənilən parçalanma bizə də öz mənfi təsirlərini göstərəcək. Separatizm və radikalizm, terrorçuluq meyilləri Şimali Qafqazda daha da arta bilər. Üstəlik, yeni kiçik dövlətlərin yaranması dəngələri də dəyişdirəcək. Qərbin proksi qrupları regionda yeni "İŞİD modelləri" yaratmağa cəhdlər göstərəcək. Bütün bunların fonunda ikinci ssenaridən daha az ziyanla qurtula bilərik. İstənilən halda Rusiya daxiliindəki parçalan-

malar 100 il əvvəl bizə müstəqillik qazandırmışdı. Bu dəfə Rusiya Federasiyasının tərkibindəki türk xalqlarının da özgürləşmə xəyalları gerçəkləşə bilər. Bu isə yeni dünya düzenində daha 22 türk respublikasının yaranması anlamına gələcək. Vətəndaş müharibəsi Rusiyanı içəridən laxladacaq. Dövlətçilik sistemi məhdud çevrədə fəaliyyət göstərə biləcək. Bu ssenarinin baş vermə ehtimalı 10-15% təşkil etsə də, Ukraynada və Moldovada başlayan hadisələr prosesin faiz intervalını daha da artırır.

1917-21-ci illərdəki müharibədən sonra Çar Rusiyasında onlarla dövlət yaranmışdı. Düşünürəm ki, yaxın gələcəkdə prosesin axarını elə sadə ruslar dəyişdirəcək. Çünki Putinin qərarlarından daha çox ziyan gören elə sadə xalqdır".

▣ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Bu gün ölkədə Novruz bayramından öncə qeyd edilən çərşənbənin sonuncusu, ilaxır çərşənbə - Torpaq çərşənbəsidir. El arasında inanca görə, ilaxır çərşənbədə torpaq oyanır, otlar cücərir, ağaclar tumurcuqlayır.

Adətən ilaxır çərşənbədən başlayaraq bağ-bostan, dirrik yerləri əkinə hazırlanır. Evlərdə süfrəyə yaşillıq nişanəsi, təbiətin canlanmasının rəmzi olan səməni qoyulur.

ilaxır çərşənbədə böyük tonqal qalanar, yaşından asılı olmayaraq, hər kəs bu tonqalın üstündən yeddi dəfə atlanır, "Ağırlığım odda yansın" deyər.

Inanca görə, tonqal heç vaxt su ilə söndürülməməlidir. Tonqal özü sönəndən sonra cavan oğlan və qızlar həmin tonqalın külünü yığıb, evdən kənar bir yerə, çölə atırlar. Bu o deməkdir ki, tonqalın üstündən tullanan bütün ailə üzvlərinin bədbəxtliyi atılan küllə birlikdə ailədən uzaqlaşdırılır.

Adətə görə, ilaxır çərşənbə gecəsini hər kəs öz evində qeyd etməlidir, əks halda, Novruzunu yeddi il evdən kənarda qarşılayar.

Xalqımız bu çərşənbəni xüsusi təntənə ilə qeyd edir. Bayram süfrələri açılır, şirniyyat bişirilir, məcməyi və ya sinilərdə xonça hazırlanır. Bayram xonçasının ortasına səməni qoyulur, ətrafı isə boyanmış yumurta, qoz, fındıq, badam və şirniyyatlarla bəzədilir.

İlaxır çərşənbə falları

ilaxır çərşənbənin adətlərindən biri də "qulaq fali"dır. Xüsusən də subaylar qonşu evlərin qapısı arxasında gizlənərək ilk eşitdikləri söze uyğun təzə ildə onları gözləyən hadisələri öncədən bilməyə

çalışırlar. Bu səbəbdəndir ki, ilaxır çərşənbə axşamı yalnız yaxşı sözlər danışılması adət hesab olunur.

Həmçinin gənc qızlar müxtəlif bəxt falları da yerinə yetirir. Məsələn, Naxçıvan və Dərələyəz bölgələrində ilaxır çərşənbədə qızlar əllərində güzgü tuturlar. Ayın şəkli güzgüyə düşəndə bu zaman orada oğlan əksi görünə, bu deməkdir ki, qız həmin oğlana ərə gedər. Inanca görə, güzgü ruhlar aləmi ilə bağlıdır. Ona görə də oğlanın şəklinin güzgüdə görünməsi onun ruhunun görünməsi deməkdir.

Digər fallardan biri "yumurta ilə falabaxma" adətidir. Deyilənə görə, bu fal əsasən Şəki bölgəsində yerinə yetirilir. Təmiz bir arxın kənarına bir yumurta, iki rəngli qələm (qara və qırmızı), yaxud kərandaş qoyurlar. Bunu edən qızırsa, üreyində arzu tutur ki, görəsən, bəxtinə necə oğlan düşəcək. Başqadığsa, hər hansı bir iş üçün niyyət edir. Məsələn, gəlin ərinin səfərdən tez qayıtmasını, ana oğlunun davadan sağ-salamat çıxmasını və s. Səhər gəlib arxın kənarına qoyulan yumurtaya baxırlar: yumurtanın tən ortasından qırmızı xətt çəkilibsə, niyyətlərinin baş tutağına inanırlar. Əksinə, qara xətt çəkilibsə, bu, bədləyə işarədir.

ilaxır çərşənbənin məşhur fallarından biri də "üzüksalma" falıdır. Adətən ərge qızlar bir otağa yığı-

Bu gün ilaxır çərşənbədir

Torpaq çərşənbəsi ilə bağlı adətlərimiz

şib dilək taşı qurar, ortalığa dərin bir mis qab qoyar, sonra hərə öz üzüyünü həmin qabın içinə atır, ardınca bayatı oxuyurlar. Bayatı bitən kimi bir oğlan uşağı qabdan bir üzük götürər. Inanca görə, bayatıdan sonra kimin üzüyü qabdan çıxarılsa, onun diləyi həmin bayatıdakı mətləbə yaxın bir axarda yozular.

Oyunlar

ilaxır çərşənbənin əsas adətlərindən biri "qurşaqtadı" adətidir. Buna bəzi yerlərdə qurşaqsallama, şalsallama, baca-baca, yaxud nününü də deyilir. Məzmu-

nu axır çərşənbə gecəsi evləərə papaq və ya torpa atıb, pay istəməkdir.

Bununla bağlı Cənubi Azərbaycan bölgələrində maraqlı oyun keçirilir. Novruzda on gün qalmış ağacdan təkə müqəvvası düzəldir, onu bəzəyir, boynundan zınqırov asır, qapı-qapı gəzir, pay yığırlar.

Keçirilən oyunlardan biri "yumurta döyüldürməsi"dır. Bu oyunda yumurtalar bir-birinə vurulur, sinan yumurta məğlub tərəf olur. Bu oyun tarixən çox geniş yayılmış, kütləvi xarakter daşıyır. Keçmişdən bu günə qədər dövlət

başçıları da bu oyuna biganə qalmır. Burada döyüldürülən yumurtalar iki dünyanın - qışla yazın, soyuqla istinin, xaosla kosmosun mübarizəsini nümayiş etdirməkdədir.

Novruz bayramında oynanılan oyunlardan biri "Küş-ti", yaxud başqa adla "Qurşaqtutma" oyunudur. Bu, sadəcə, insanların güləş yolu ilə yarışmasıdır. Güleşmə digər el şənliklərində də olur. İki tərəfdən biri qalib, biri məğlub olur.

Oyunlardan biri də "Çömçəbaşı bəzəmə" oyunudur. Bunu Novruzda yeniyetmələr oynayırlar. Onlar iki dəstəyə bö-

lünür və hər dəstənin öz başçısı olur. Bir çömçənin başını müxtəlif rəngli parçalarla bəzəyir və ondan zınqırov asırlar. Püşk atılır. Püşk hansı dəstəyə düşsə, oyunu da o dəstə başlayır. Növbə ilə oyunçuların gözləri dəsmalla bağlanılır. Digər dəstənin bir oyunçusu çömçəni əlinə alıb, zınqırovu səsləndirərək çəkilməş dairənin içərisində o tərəf-bu tərəfə qaçır. Gözübağlı şəxs zınqırovu səsləndəni tutmağa çalışır.

ilaxır çərşənbənin ənənələrindən biri də yumurta boyama adətidir. İnsanlar il boyu yumurta qaynadıb yeyirlər. Lakin Novruzda qaynanmış yumurtanı həm də boyayırlar ki, bunun da bayramla bağlı xüsusi mənası vardır. ilaxır çərşənbədə və Novruz bayramı günlərində qırmızı yumurta boyamaq adəti əcdadın və torpağın dirilməsi, canlanması, bir sözlə, oyanma-dirilmə ayını ilə əlaqədar olan ən qədim təsəvvürlərlə bağlı olduğunu göstərir.

Adətən ilaxır çərşənbədə süfrəyə ya 7 cür yemək, ya 7 ləziz, ya da 7 eyni hərfə başlayan bayram nəməri qoyulur. 7 müqəddəs rəqəmdir və dünyanın, kainatın birliyini, tamlığını ifadə edir.

ilaxır çərşənbəniz mübarək olsun!

✎ **Xalida GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda qızılca həyəcanı bitdimi... - Novruzdan sonra...

Həkimlər hesab edir ki, yoluxma azalır, amma...

Ötən ilin sonlarından başlayaraq qızılca kütləvi yoluxma halları müşahidə edilir. 2023-cü ilin payız mövsümü başlayandan etibarən ölkə ərazisində uşaqlar və böyüklər arasında qızılca xəstəliyinin yayılması davam edir.

Epidemioloji vəziyyətin təhlili xəstəlikdən ağırlaşma hallarının əsasən qızılca qarşı vaksinasıya olunmayan şəxslərdə müşahidə olunduğunu göstərir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, Azərbaycanda 2022-ci ildə qızılca yoluxma sadəcə 1 nəfərdə qeydə alınıbsa, 2023-cü ilin yanvar-noyabr ayları arasında bu say 1493-ə çatıb.

Qızılcaya yoluxan 10-dan artıq uşaq vəfat edib. İctimaiyyət arasında qızılca ilə bağlı narahatlıq yaranıb.

Azərbaycanda qızılca təhlükəsi davam edir, yoxsa bitdi? Son durum necədir?

Novruzdan sonra, havaların tədricən istiləşməsi ilə qızılca həyəcanının tam aradan qalxacağı gözlənilirdimi? Nəhayət, eyni vəziyyət gələn

tədris ilində də təkrarlana bilərmi? Əhali, valideynlər hansı əsas nəticəni çıxarmalıdır?

Səhiyyə Nazirliyindən bildirilib ki, Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinə verilən məlumata görə, hazırda respublika ərazisində istər uşaqlar, istərsə də böyüklər arasında qızılca xəstəliyinin lokal qeydə alınması müşahidə edilir. "Ölkədə qızılca xəstəliyinə qarşı həm planlı, həm də peyvənddən kənarda qalan

uşaqlar və böyük yaşlı əhali arasında müalicə-profilaktika müəssisələri tərəfindən peyvənd işləri davam etdirilir", - açıqlamada deyilir.

Səhiyyə Nazirliyinin mü-təxəssis-eksperti, infeksionist Təyyar Eyvazov (APA) bildirib ki, qızılca ilə müvafiq səhiyyə qurumları aktiv mübarizə aparır: "Əks-epidemik tədbirlər aktiv həyata keçirilir. Qızılcaya həssas şəxslər 1-40-yaşadək aşkarlanaraq öz

müraciətləri əsasında peyvənd olunurlar. Hazırda epidemioloji durumun sabitləşməsinə, bəzi bölgələrdə yoluxma hallarının sayının azalmasını müşahidə edirik. Lakin ölkənin iri şəhərlərində xəstələnmə halları lokal olaraq hələ də müşahidə edilir. Ümumiyyətlə, növbəti aylarda vəziyyətin normalaşması proqnozlaşdırılır".

İnfeksionist-hepatoloq Mərdan Əliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib

ki, qızılca koronavirus kimi deyil, birdən çox sürətli yoluxur: "Koronavirusda yoluxma ehtimalı sürətli deyildi. Qızılca xəstəliyində yoluxma koronavirusdan 20 dəfə yüksəkdir. Ona görə də daha sürətli yoluxduğu üçün zaman intervalı az olur. İnfeksiyanın pik nöqtəyə çatıb sönməsi üçün qısa müddət tələb olunur. Amma bu, ölkə üzrə baş vermir, ərazi üzrə-müəyyən kənd, qəsəbədə alovlanmalar müşahidə edilir. Peyvənd olunanlar, ya da xəstəliyi yoluxub sağalanlar keçirmir, həssas olanlar yoluxur və infeksiya sönmür. Düşünürəm ki, proses başa çatır. Bəzi kənd, rayonlarda bu proses başa çatıb. Amma yoluxma olmayan zonalar hələ də yoluxma təhlükəsi altındadır. Bunun ən yaxşı yolu peyvəndləmədir. Kim ki peyvənd olunmayıb, xəstəliyə yoluxub sağalmayıb, onların peyvənd olunması tamamilə epidemiyanın sönməsinə səbəb ola bilər. Yazda xəstəlik müşahidə edilə bilər, yayda azalma olacaq, yenidən payız-qış mövsümündə qayda bilər".

Tanınmış pediatr Vaqif Qarayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a bildirib ki, qızılca azalan xətlə gedir: "Əvvəlki epidemiya həyəcanı hiss olunmur. Mən deməzdim ki, bu, son peyvəndlənmənin hesabına olub. Çünki bizdə rəsmi məlumat verilməyə də, peyvəndsiz uşaqların sayı kifayət qədərdir. Hər zaman demişəm, pandemiya qabaq qızılca var idi, bəlkə indikindən

də çox. Pandemiya ilə bağlı qapanmalar oldu, qızılca söndü. Açılan kimi yenə də başladı. Məntiqi olaraq bu o deməkdir ki, nə qədər peyvəndsiz uşaqlar varsa, qızılca təhlükəsi gözləniləndir. Həvaların isinməsindən də sonra baxacaqıq. Əslində havanın isti olub-olmamasının fərqi yoxdur, sadəcə, fəsil dəyişəndən sonra müşahidə etmək olar ki, azalır, ya yox. Əslində indiki vəziyyətə sevinmək lazımdır, çünki azalır, ölüm halları yoxdur. Amma bu bizi arxayın salmamalıdır. Yenə də yeganə çıxış yolu uşaq kontingentinin peyvəndlənməsidir. İndi poliklinikalarda Avropa istehsalı vaksininlər gətirilib. Dövlət əhalinin bir bəhanəsini əlindən almış olur. Sadəcə, düşünürəm ki, səhiyyə qurumları müxtəlif yollarla əhalini peyvəndə cəlb etməlidir. Mən yenə həmin fikrimdə qalıram ki, valideynin imtina etməsi ilə peyvəndin vurulmaması çıxış yolu deyil. Biz bunun acı nəticələrini görükdük, bu çıxış yolu deyil. Tək qızılca ilə bağlı deyil, göyöskürək sönmür. Çünki göyöskürəyə qarşı uşaqlar peyvənd olunmayıb. Qızılca ölüm halları olandan sonra valideynlər həyəcanlandılar, bu, təbiidir. Müşahidə etdim ki, peyvəndə maraq artdı. illərlə peyvəndin əleyhinə olanlar uşaqlarını peyvənd etdirdilər. Bunu digər xəstəliklərə qarşı da tətbiq etmək lazımdır".

✎ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

“Sankt-Peterburqdan Hindistanın Mumbay limanına qədər uzanan, multimodal marşrut olan Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi Qərbin sanksiyaları üçün əlçatmaz olacaq”.

Bu barədə “The New York Times”-dəki məqalədə bildirilir.

Müəllifi iddia edir ki, əsrlər boyu Avropa ölkələri ilə ticarət əlaqələri Rusiya iqtisadiyyatı üçün “əsas” olub. Qərb Moskvaya qarşı görünməmiş sanksiya tədbirləri tətbiq etməyə başlayandan sonra isə sonuncu getdikcə Körfez ölkələri, eləcə də Hindistan və Çinlə əlaqələrini genişləndirməyə başlayıb.

Materialda iddia olunur ki, “cənub marşrutu” Rusiya planlarının həlledici tərkib hissəsinə çevriləcək. Bildirilir ki, Rusiyadan Hindistana uzanan marşrutun bu hissəsində uzunluğu 160 kilometr olacaq dəmir yolu xətti çəkiləcək: “Layihənin dəyəri 1,7 milyard dollara çatacaq. Bu nəqliyyat marşrutunun İranın Astara və Rəşt şəhərlərini, eləcə də İslam Respublikasının şimalını və Azərbaycanı Rusiya ilə birləşdirəcəyi gözlənilir. Bu, Fars körfəzindəki Rusiya və İran limanları arasında dəmir yolu xəttinin son keçidi olacaq və Hindistanın ticarət paytaxtı Mumbay kimi mərkəzlərə asan çıxışı təmin edəcək”.

ABŞ qəzetinin qənaətinə, sözügedən marşrut Rusiya mallarının ixracını artıracaq, eyni zamanda Çinlə ticarət əlaqələrini gücləndirəcək, çünki o, Moskva və Pekin arasında mövcud ticarət yollarını tamamlayacaq. “Bu, demək olar ki, 7 min kilometr uzunluğunda davamlı dəmir yolu xətti olacaq və Qərbin sanksiyaları üçün əlçatmaz olacaq”, - məqalədə deyilir.

Bəs qəzetin “arqumentləri” nə dərəcədə əsaslıdır? Qərbin nüfuzlu nəşri niyə narahatdır? Bu, Azərbaycanı hədəfə götürmək cəhdidirmi?

Mövzu ilə bağlı sabiq

maliyyə naziri Fikrət Yusifov “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib: “Amerikanın nüfuzlu nəşrinde yer almış bu fikirlər yalnız onu səsləndirən müəllifin düşüncələri və ya baxışları deyil. ABŞ rəsmi dairələri öz sözcüləri vasitəsilə mesajlarını lazımi ünvanlara çatdırmağa çalışırlar.

Biz bir məsələni unutmamalıyıq - ABŞ və bütövlükdə anqlosakslar Rusiya-Ukrayna münaqişəsində Rusiyanın uduzmasını deyil, zəifləməsinə istəyirlər. Onlar Rusiyanın zəiflədib öz təsirlərində saxlamağa çalışırlar. Rusiya Qərbe və ilk növbədə ABŞ-a anti-Çin kartı kimi gələcəkdə daha çox lazım olacaq. Belə olmasaydı, ABŞ-ın dirijorluğu

ki, Ukrayna müharibəsinin də kökündə böyük güclərin iqtisadi maraqları dayanır. Ukrayna bu maraqları əldə etmək üçün bir alətdir və Qərb bu alətdən çox məharətlə istifadə edir”.

Fikrət Yusifov qeyd edib ki, “The New York Times”-dəki məqalədə Sankt-Peterburqdan Hindistanın Mumbay limanına qədər uzanan, Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi Qərbin sanksiyaları üçün əlçatmaz olacaq kimi fikirlər isə təsadüfən yer almayıb: “ABŞ və ya Avropa İttifaqı bu dəhlizin fəaliyyətini məhdudlaşdıracaq sanksiyalara əl atsalar, onlar necə işləyə bilər? Rusiya-Qərb münasibətləri orta-

Azərbaycanın yer aldığı, sanksiyaların işləməyəcəyi marşrut - ABŞ nəsrindən sensasion iddia

Ekspert: “Qərb artıq çoxdan anlayıb ki, Bakı ilə güc dilində danışmaq ona yaxşı heç nə vəd edə bilməz”

İl son iki ildən çox zaman keçsə də, Rusiyaya tətbiq edilən 20 minə yaxın sanksiyalar işləyir, bu ölkənin iqtisadiyyatında və xüsusilə onun hərbi sənayesində ən azından bir durğunluq qeydə alınır. Lakin biz Rusiya-Ukrayna hərbi münaqişəsinin davam etdiyi iki ildən artıq dövrə baxdıqda, Rusiya iqtisadiyyatı normal şəkildə inkişaf edir və

beynəlxalq maliyyə institutları bu faktı öz rəsmi hesabatlarında təsdiq edirlər. Məsələnin daha diqqət çəkən məqamı isə odur ki, əksəriyyəti Rusiyanın hərbi-sənaye kompleksinin fəaliyyətini əngəlləməyi hədəfləmiş sanksiyalar nəinki işləmir, əksinə, bu sanksiyaların tətbiqindən sonra Rusiyanın hərbi sənaye kompleksində istehsal olunan məhsulların həcmi

son iki ildə 4 dəfəyə qədər, bəzi hərbi məhsullar üzrə isə 5-6 dəfəyə qədər artıb. Sual olunur, Rusiya onun hərbi sənayesi üçün lazım olan və ixracına qadağa qoyulmuş bu məmulatları hansı yollarla öz ölkəsinə alıb gətirir?

Burada biz bir daha onun şahidi oluruq ki, dünyada siyasət və geosiyasət yoxdur - biznes maraqları var. Rusiya

həmin məhsulları onları istehsal edən Qərbin iri korporasiyalarından Ermənistan kimi üçüncü ölkələr vasitəsilə alıb gətirir. Maraqlıdır, Qərbin bundan xəbəri yoxdurmu? Əlbəttə ki, var! Ancaq Qərb ölkələri Ukraynadan daha çox onların büdcəsinə vergilər ödəyən öz korporasiyalarının normal fəaliyyətinin təmin olunmasında maraqlıdır. Heç kimin şübhəsi olmasın

dadır, Azərbaycan Qərblə Rusiya arasında özünün balanslaşdırılmış neytral mövqeyini qoruyur, İran üçün bu yolla bağlı hər hansı bir sanksiya dünyədən işləyə bilməz, Hindistan isə bu dəhlizin işləməsində Rusiyadan heç də az maraqlı deyil. Bu dəhliz vasitəsilə Çində istehsal olunan malların daşınması isə dəhlizin əhəmiyyətini ABŞ-ın bir sayılı rəqibi olan Çin üçün daha da artırır. Belə olduğu halda, Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin fəaliyyətini Qərbin hansı sanksiyaları məhdudlaşdırı bilər? Bu sırada Qərbin Azərbaycanın üzərinə gəlməsi mümkün deyil. Qərb artıq çoxdan anlayıb ki, Azərbaycanla güc dilində danışmaq ona yaxşı heç nə vəd edə bilməz”.

Xalidə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

2024-ün ən dəyərli investisiyaları: qızıl və gümüş - proqnoz Eldəniz Əmirov: “Bu, qiymətin enişinə səbəb olacaq, çünki...”

Məşhur “Varlı ata, kasıb ata” kitabının müəllifi Robert Kiyosaki deyib ki, 2024-cü ildə ən dəyərli investisiyalardan biri qızıl və gümüş olacaq. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, o, bu barədə “Rich Dad Radio” podkastının son buraxılışında bildirib.

Kiyosakinin fikrincə, global iqtisadiyyatdakı qeyri-sabit vəziyyət qızıl və gümüşü həmişə yanınızda olacaq etibarlı əmanətə çevirir. “Qiymətli metallar - alıcıya ehtiyac duymayan sabit sərvətdir. Tarix bu aktivin etibarlılığını hər an göstərib”, - deyir podkastın qonağı Endi Şektman söyləyib. Kiyosaki əvvəllər dəfələrlə gümüşü “ən böyük sövdələşmə” adlandırıb və investorları onu almaq fürsətindən istifadə etməyə çağırıb. Mütəxəssislər həmçinin artan sənaye tələbi sayəsində gümüş üçün 2024-cü ilin güclü olacağını proqnozlaşdırırlar.

Yeri gəlmişkən, global ba-

zarlarda ötən həftə 1 unsiya qızıl daha da bahalasaaraq 2150 dollara çatıb və rekord qırıb. Qızıl sonuncu dəfə 2023-cü il dekabrın 4-də 2135,39 dollar səviyyəsində rekord qırıbmışdı. FED-in faiz dərəcəsinin azaldacağı gözləntiləri, parakəndə

investorlar və global mərkəzi banklar tərəfindən aktiv qızıl alışları, eləcə də yüksək geosiyasi gərginlik qızılın qiymətinin artmasına təkan verir. Qızılın bir unsiyasının spot qiyməti 2155.71 ABŞ dollarıdır. Dünya birjalığında qızılın bahalaşması

Azərbaycana da təsirsiz ötüşməyib. Azərbaycan Mərkəzi Bankının rəsmi məzənnəsinə əsasən, bir neçə gün əvvəl qızılın bir troy unsiyası 3 666.9 manat təşkil edib. Martin əvvəlindən bəri dünya birjalığında qızılın qiyməti artmağa başla-

yıb. Qızılın bahalasaaraq dünya birjalığında tarixi maksimuma yüksəlməsinin arxasında dayanan əsas faktor indiyə qədər antiinflasiya tədbiri olaraq əsas mərkəzi bankların indiyə qədər yüksəltdiyi faizləri növbəti aylardan yavaş-yavaş endirəcəyi ilə bağlı ehtimallardır. Belə olan halda qızıl investorlar üçün cari durumda ehtiyat limanı kimi daha cəlbedici görünür və dollarla ölçülən qızılın məzənnəsi yüksəlmiş olur.

Nyu-Yorkun COMEX əmtəə birjasında qızılın bir troy unsiyasının qiyməti 0,51% azalaraq 2 150,50 ABŞ dollarına bərabər olub. Martin 18-nin birja məlumatlarına əsasən, COMEX-də gümüşün bir unsiyasının qiyməti isə 0,67% azalaraq 25,21 ABŞ dollarına bərabər olub.

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a dedi ki, təbii olaraq qiymətli metallar böhran

vəziyyətlərdə iqtisadi cəhətdən gələcəyin proqnozlaşdırılması mümkün olmayan hallarda qiymətli metalların dəyərində kəskin artımlar baş verəcək: “Hazırda o dövr yaşanır. Çünki gələcəklə bağlı qeyri-müəyyənlik ehtiyat kimi ən etibarlı saxlanacaq vasitə kimi məhz qızıl üstünlük verilir, o cümlədən də digər qiymətli metallara. Hazırkı dövrdə gümüş ehtiyatlarını və mövcud bazanın tələblərini nəzərə alsaq, qiymətin artacağını gözləmirəm. Amma qızıl müəyyən artımlar ola bilər. Lakin qızıl belə deyildiyi qədər o qədər yüksək qiymətlərə qalxmayacaq. Əksinə, bir müddət sonra onların qiymətinin düşməsinə qızılın bir troy unsiyasının qiyməti 0,51% azalaraq 2 150,50 ABŞ dollarına bərabər olub. Martin 18-nin birja məlumatlarına əsasən, COMEX-də gümüşün bir unsiyasının qiyməti isə 0,67% azalaraq 25,21 ABŞ dollarına bərabər olub.

Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

Martin 17-də Rusiyada prezident seçkisi keçirildi. Hazırkı dövlət başçısı Vladimir Putin yüksək səsle - 87,31 faizlə qalib gəlib. Rusiya Federasiyası Kommunist Partiyasından Nikolay Xaritonov 4,30 faiz səsle ikinci, "Yeni İnsanlar"dan Vladislav Davankov isə 3,83 faiz səsle üçüncü və Leonid Slutski 3,21 faiz səsle dördüncü yerdə qərarlaşıblar.

"Seçkinin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, Vladimir Putin Rusiyanın müasir seçki tarixində görünməmiş yüksək seçici fəallığı şəraitində keçən səsvermədə inamlı qələbə qazandı".

Bu açıqlama ilə Rusiya Federal Məclisinin Federasiya Şurasının sədri Valentina Matviyenko çıxış edib.

Valentina Matviyenko bildirib ki, Vladimir Putin inamlı qələbə qazanmaqla öz siyasi kursunu davam etdirmək üçün Rusiya vətəndaşlarından legitim mandat alıb.

"Mən Vladimir Vladimiroviç Putini layiqli qələbə münasibətilə təbrik etmək istəyirəm", - deyə V. Matviyenko fikrini tamamlayıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Martin 18-də Rusiya Prezidenti Vladimir Putinə zəng edib.

Musavat.com-un məlumatına görə, Prezident İlham Əliyev Vladimir Putini prezident seçkilərində qələbə qazanması münasibətilə təbrik edib.

Çin Xalq Respublikasının sədri Si Cinpin Rusiyada prezident seçkilərində qalib olan Vladimir Putini təbrik edib. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Çin Mərkəzi Televiziyası məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Cinpin Putini yenidən Rusiya Federasiyasının prezidenti seçilməsi münasibətilə təbrik edib.

O, təbrikdə Putinin rəhbərliyi altında Rusiyanın inkişafda böyük uğurlar qazanaçağını bildirib.

İran Prezidenti İbrahim Rəisi də Vladimir Putini yenidən Rusiya Prezidenti seçilməsi münasibətilə təbrik edib. Bu barədə İslam Respublikasının Moskvadakı səfirliyinin "Telegram" kanalında dərc olunan bəyanatda qeyd olunub.

Belarus, Qazaxıstan və Tacikistan prezidentləri Aleksandr Lukaşenko, Kasım-Jomart Tokayev və Emoməli Rahmon da Putini seçkilərdəki qələbəsi münasibətilə telefonla təbrik ediblər.

Nəticələr nə deyir, obyektiv saymaq olarmı?

Qeyd edək ki, Qərb Putini legitim prezident kimi tanımayacağını bildirərək, birmənalı olaraq seçkilərin saxtakarlıqla keçirildiyini bəyan edib. Almaniya hökuməti Rusiyadakı seçkiləri tanımayan bəyanat

Rusiyanı qarşıdakı altı ildə nə gözləyir - rəylər

Rus xalqının yenə də Putinlə yola davam etmək qərarının sirri

yayıb...

Bütün bunlar Rusiya ilə münasibətlərdə, Ukrayna üzrə sülh danışıqlarında hansısa problem yarada bilermi? Rusiyanı növbəti 6 ildə nə gözləyir?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Putinə dünyada münasibətin bundan sonra da dəyişməyəcəyini qeyd etdi:

"Rusiya da keçirilmiş prezident seçkisini nəinki dünya, hətta region üçün bir hadisə kimi qəbul etmək olmaz. Bütün siyasi və iqtisadi rıçaqları əlində cəmləmiş, iki ildən artıqdır ki, Ukrayna vasitəsilə Qərblə müharibə aparan Putinə kim alternativ idi ki, nəticələrə də xüsusi yanaşma olsun? Əvvəldən də aydın idi ki, bu seçki istər namizədlərin kimliyinə, istərsə də aparılan kampaniyaya görə Putinin prezidentliyinə növbəti 6 ilə hüquqi cəhətdən təmin etməyə hesablanmışdı. Yəni onsuz da hazırda elə bir namizəd ortada yox idi. Eyni zamanda bu seçki bəlkə də yeganə seçki idi ki, bəzi məntəqələrdə insanlar açıq etirazlarını bildirdilər, məntəqə komissiyalarının binalarına basqınlar olurdu, hətta partlayışları belə gördük. Bütün bunlarla bərabər nəticələrin legitimliyinin Qərb tərəfindən tanınıb-tanınmasına gəlincə, hesab edirəm ki, hazırda rəsmi Moskvanı bu rahat eləmir və buna ehtiyac

da görmür. Putin haqqında beynəlxalq cinayət məhkəməsi cinayət işi qaldırıb. Po ma Statutuna görə, bu sənədi imzalayan ölkələr onu gördükəri anda həbs etməlidirlər. Ailə üzvlərinin, yaxınlarının, komandasının çoxlu sayda ölkələrə gedişləri qadağan olunub və s. Bütün bunlar ortada var iken legitimliyin tanınıb-tanınmamasının bir mənası yoxdur. Amma Qərb və ABŞ təbii ki, bu seçkilərin nəticələrini qəbul etməyəcəyini bildirib, Putini prezident kimi tanımadığını elan edə bilər. Bununla belə, bu seçkidən sonra Putini təbrik edən ölkələr təbii ki, olacaq və bu proses artıq başlayıb. Venesuela, Nikaraqu, Şimali Koreya, Özbəkistan, Tacikistan, Suriya və s. ölkələr ilkin nəticələr elan olundan sonra artıq təbriklərini ediblər. BRİKS-də bir yerdə olduqları ölkələrdən-6 ilə hüquqi cəhətdən təmin etməyə hesablanmışdı. Yəni onsuz da hazırda elə bir namizəd ortada yox idi. Eyni zamanda bu seçki bəlkə də yeganə seçki idi ki, bəzi məntəqələrdə insanlar açıq etirazlarını bildirdilər, məntəqə komissiyalarının binalarına basqınlar olurdu, hətta partlayışları belə gördük. Bütün bunlarla bərabər nəticələrin legitimliyinin Qərb tərəfindən tanınıb-tanınmasına gəlincə, hesab edirəm ki, hazırda rəsmi Moskvanı bu rahat eləmir və buna ehtiyac

da görmür. Putin haqqında beynəlxalq cinayət məhkəməsi cinayət işi qaldırıb. Po ma Statutuna görə, bu sənədi imzalayan ölkələr onu gördükəri anda həbs etməlidirlər. Ailə üzvlərinin, yaxınlarının, komandasının çoxlu sayda ölkələrə gedişləri qadağan olunub və s. Bütün bunlar ortada var iken legitimliyin tanınıb-tanınmamasının bir mənası yoxdur. Amma Qərb və ABŞ təbii ki, bu seçkilərin nəticələrini qəbul etməyəcəyini bildirib, Putini prezident kimi tanımadığını elan edə bilər. Bununla belə, bu seçkidən sonra Putini təbrik edən ölkələr təbii ki, olacaq və bu proses artıq başlayıb. Venesuela, Nikaraqu, Şimali Koreya, Özbəkistan, Tacikistan, Suriya və s. ölkələr ilkin nəticələr elan olundan sonra artıq təbriklərini ediblər. BRİKS-də bir yerdə olduqları ölkələrdən-

və dediyim səbəblərə görə seçkini qeyri-müəyyən vaxta qədər təxirə də sala bilərdi. Buna ölkə konstitusiyası imkan verir. Amma görünür ki, bu ssenari ilə getmək uyğun görünməyib. Xalqdan növbəti 6 ilə mandat alan prezident kimi həm müharibəni aparmağı, həm də lazım gələrsə danışıqlar masasına oturmağı daha uyğun bilib. Hesab edirəm ki, bu seçkilərdən sonra Putinə olan münasibətdə əlavə heç nə dəyişməyəcək, seçkidən öncə olan münasibət yenə də davam edəcək. Bu gün üçün rəsmi Moskvanı daha çox yaz əməliyyatlarının necə olacağı, Ukraynanın planları, Qərbin silah tədarükünü necə aparması daha çox narahat edir, nəinki onun seçkisinin dünyada tanınıb-tanınmaması..."

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Kreml sahibinin Azərbaycanla əməkdaşlığa çox önəm verdiyini diqqətimizə çatdırdı: "Rusiya prezidenti Vladimir Putin hakimiyyətini uzatdı. Onun daxili və xarici siyasətində dəyişən heç nə olmayacaq. O, hakimiyyətdə olduğu 20 ildən çox müddətdə Rusiya iqtisadiyyatını şaxələndirə bilmədisə, ölkə ancaq enerji resurslarının satışından asılıdırsa, bu durum gələcək illərdə də davam edəcək. Ancaq Rusiyanın enerji resurslarının satışında çətinlikləri artacaq. Ru-

siya Ukrayna müharibəsinə görə Avropaya sata bilmədiyi kimi iri şəhərlərdə Putinin siyasi barədə fərqli düşüncələr olsa da, Rusiya cəmiyyətinin əksər hissəsi Putinlə yola davam etmək istəyir. Rusiyada yaxın illərdə inqilabi dəyişikliyin olmayacağını Qərbdə də qəbul ediblər. Vladimir Putinin Cənubi Qafqaz siyasəti də olduğu kimi davam edəcək. Putin Azərbaycanla tərəfdaşlıqda maraqlıdır, ordaq layihələr var. Kreml sahibi Rusiyadan uzaqlaşmaq istəyən Ermənistan hakimiyyətinə isə çətinliklər yaradacaq. Putin gələcək illərdə Ermənistan da güc yolu ilə hakimiyyət dəyişikliyinə nail olarsa, Kremlin Cənubi Qafqaz siyasətində yenidən Ermənistan ağırlıq verəcəyi mümkündür. Azərbaycan həmin günü gözləmədən Rusiya hərbi kontingentinin Qarabağdan çıxarılmasına nail olmalıdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məsəvat"

ABŞ dollarla bağlı mühüm qərar verəcək

ABŞ-ın Federal Ehtiyatlar Sisteminin (FED) Pul Siyasəti Komitəsinin mart ayı üzrə faiz qərarı iclasının tarixi məlum olub.

FED-in faiz qərarı toplantısı 2024-cü il martın 20-də keçiriləcək.

Analitiklər həftə ərzində ABŞ-da açıqlanan həm istehlakçı, həm də istehsalçı inflyasiyasının proqnozları aşması səbəbindən FED-in ilin birinci yansında faiz endiriminə başlaya biləcəyini zəiflədiyini bildirib.

Pul bazarlarında FED-in 19-20 mart tarixlərində keçiriləcək pul siyasəti toplantısında faiz dərəcəsinə sabit saxlayacağı düşünülərsə də, bankın faizləri azaltmağa başlaması ehtimalı may ayında 7% və iyun ayında 59% olaraq dəyərləndirilir.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin ilk faiz qərarını yanvar ayında açıqlayan FED, faiz dərəcəsinə 23 ilin ən yüksək səviyyəsi olan 5,25-5,50% səviyyəsində sabit saxlamışdı. ("Ölkə.Az")

ÜSAVAT

Son səhifə

N 51 (8424) 19 mart 2024

Həkimdən xəbərdarlıq- "Uzunsaclı gəlincliklər təhlükəlidir"

Uzunsaclı gəlincliklər uşaqlar üçün ciddi təhlükə yarada bilər. Bunu Rusiya Uşaq Elmi-Tədqiqat Klinik İnstitutunun pediatri Yekaterina Pashova bildirib. O qeyd edib ki, uşaqlar gəlincliklərin basından qopan uzun saç tellərini uda bilərlər. Əgər bu tellər kifayət qədər uzun və qabarırsa, o zaman uşaqla nəfəs alma problemlərinə və hətta boğulmalara səbəb ola bilər. Pediatri uşaq oyuncaqlarının, eləcə də aksesuarlarının vəziyyətinə nəzarət etməyi tövsiyə edib. O, uşaqlara daha çox qısa saçlı gəlincliklər almağı məsləhət görüb.

Hər gün süd içmək olmaz

Süd sağlam və qidalı bir məhsul hesab olunur. Ancaq həkimlər onun həddindən artıq istehlakının böyüklər üçün zərərli ola biləcəyini açıqlayıblar. Buna görə mütəxəssislər gündəlik süd içməyi və ya bu məhsulu çox miqdarda istehlak etməyi məsləhət görmürlər. Həkimlərin sözlərinə görə, süd balanslaşdırılmış pəhrizin vacib hissəsidir. Bədəni zülallar, yağlar, minerallar və vitaminlər kimi vacib qidalarla təmin edir. O, həmçinin sümük möhkəmlənməsini və sıxlığını artırır. Ancaq artıq süd sağlamlığa zərər verə bilər.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, südün tərkibində D-qalaktoza var ki, onun artıqlığı sistemli oksidləşdirici stress yarada bilər və kroniki iltihabla yanaşı müxtəlif xəstəliklərə səbəb olma ehtimalı var. Tədqiqatlar həmçinin süd istehlakı ilə osteoporoz, qınqlar və ölüm arasında əlaqə olduğunu göstərir. Böyük miqdarda süd içmək bu problemlərin inkişaf riskini artırır. Süd və süd məhsullarının tərkibində süd şəkəri, laktoza olduğunu da xatırlamaq lazımdır. Bir çox insanda laktozaya qarşı dözümsüzlük var. Bundan əlavə, bir çox böyüklər təmiz südü emal etmək üçün fermentativ aktivliyi azaldıblar. Bu da süd içdikdən sonra mədə narahatlığı, ağrı və ürəkbulanma ilə nəticələnir.

Keyfiyyətli yuxu üçün nə etməliyik?

"Eyni vaxtda yuxuya getmək və oyanmaq yuxunun keyfiyyətində ən vacib amildir". Bunu London Kral Kollecinin yuxu fizioloqu Qay Medouz deyib. Medouz səkkiz saat müntəzəm yuxuya can atmağın pis bir şey olmadığını qeyd edib. Melburndakı Monash Universiteti, Harvard Tibb Məktəbi və Mançester Universitetinin alimlərinin araşdırmalarına görə, yuxunun keyfiyyətini təmin etmək üçün gecənin istirahət rejimi daha vacibdir.

Alimlər 60 min iştirakçının yuxu rejimini öyrəndikdən sonra müəyyən ediblər ki, müntəzəm olaraq eyni vaxtda yuxuya gedən və

oyanan insanların bütün səbəblərdən ölüm riski 48 faiz azalıb. Həmçinin ciddi gecə istirahət cədvəli aridiometabolik xəstəliklər (məsələn, insult və miokard infarkti) səbəbindən vaxtından əvvəl ölüm ehtimalını 22-57 faiz azaltmağa kömək edir. Bununla belə, ümumi yuxu müddətinin uzun olmasının sağlamlıq üçün anoloji fayda vermədiyi qeyd olunub.

Medouz qeyd edib ki, yuxuya getmək və ya oyanmaq üçün doğru vaxt bir saat çərçivəsində dəyişə bilər. Bu o deməkdir ki, 7:00-10:00 arasında oyanmaq deyil, 7:00-8:00 arasında oyanmaq müntəzəm sayılır.

Gecə 4 saatdan az yatanları nələr gözləyir?

İnsan sağlamlığı üçün normalda minimum 6, maksimum 9 saat yatmalıdır. Somnoloq Yelena Çareva ən fəvqəladə hallarda belə sutkada 4 saat yuxunun vacibliyini bildirib. "Yuxu saati yaşa görə dəyişir. Uşaqlar böyüklərdən, böyüklər isə yaşlı insanlardan daha çox yatır. Yuxunun olmaması, getdikcə azalması və ya 10 saati keçməsi, yəni daha çox yatmaq ciddi pozuntulardan xəbər verir. Melatonin yuxu hormonu qaranlıqda istehsal olunmağa başlayır. Qışda saat 18:00-dan melatonin qanımızda yüksəlməyə başlayır və gecə yarısı pik həddinə çatır. Ona görə çox insanlar gecə 2-dən sonra yuxuya gedə bilər. Yuxunuz gəlmirsə, uzanıb yuxunu gözləməyin mənası yoxdur, bu, yuxusuzluqdur və bunu müalicə etmək lazımdır", - Çareva qeyd edib.

Spirtili içkilər yuxunun keyfiyyətinə təsir edir

Rusiyalı somnoloq Natalya Belozerovanın araşdırmasına görə, yuxugətirici kimi böyük dozada spirtili içki içmək yuxunu dayaz və narahat edir. Belozerovaların yuxusuzluğun qarşısını almaq üçün spirtili içkilərdən istifadə etməməyə çağırıb. Çünki spirt yuxunun pozulmasının mümkün səbəblərindən biridir.

"Tünd içkilər həqiqətən yuxuya getmə prosesini sürətləndirə bilər. Lakin böyük dozalarda istehlak edildikdə, yuxunun keyfiyyətinin pisləşməsi qaçılmazdır. Belə hallarda yuxu səthi olur və insan yuxudan tez-tez oyanır", - deyə həkim qeyd edib. Eyni zamanda Belozerovaların spirtin təsirinə çox fərdi olduğunu və istifadə şəraitindən asılı olduğunu vurğulayıb. Əgər insan çox əsəbdirsə, spirtili içki qəbul etdikdən sonra o, daha da əsəbiləşə bilər ki, bu da yuxu problemlərini gücləndirəcək.

Bunları bilirsinizmi?

- * Normadan çox yemək yeyən insanların eşitmə qabiliyyəti zəifləyir.
- * Meşə yağınları yoxuş istiqamətində daha sürətli yayılır.
- * Uşaqların bahar fəslində daha sürətlə böyüdüüyü sübuta yetirilib.
- * Nə qədər qəribə olsa da, eskimoslar soyuducuları yeməklərin donmaması üçün istifadə edir.
- * "Ketçup" əvvəllər dərman kim istifadə edilib.
- * İtaliya bayrağının dizaynını Napoleon Bonapart hazırlayıb.
- * Soyuq otaqda yatan insanların pis yuxu görmə ehtimalı digərlərinə nisbətən daha çoxdur.
- * Diş çöpləri yanlış istifadə nəticəsində amerikalıların boğulmasına ən çox səbəb olan vasiyyədir.
- * Ən uzun barmaqdağı dirnaq ən sürətli, ən qısa barmaqdağı isə ən yavaş tempə uzanır.
- * Koalalar, primatlar və insanlar özlərinə xas barmaq izi olan yeganə canlılardır.
- * Kağız parçalarından Yer üzündə ilk dəfə Çin də istifadə edilib.

Qaynadılmış yumurta və ya omlet - hansı daha zərərli?

Təbii yumurtanın faydalı olub-olmadığı təkcə onların keyfiyyətindən deyil, həm də hazırlanma üsulundan asılıdır. Maksimum fayda əldə etmək üçün yumurtanın necə yeyilməsinə diqqət edilməlidir. Qidalanma mütəxəssisləri mütləq qaynadılmış yumurtaya üstünlük verməyi məsləhət görürlər. Çünki qızardılmış yumurta daha zərərli. Yumurta nə qədər çox qızardılırsa, onların tərkibində bir o qədər pis xolesterin və kanserogen olur. Çiy yumurtaya gəlincə, onları yemək sağlam insanlara belə həzm problemlərinə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, çiy yumurta yemək salmonellyozla doludur.

Bu dərmanların istifadəsi xərçəng yaradır - onkoloqdan SOS!

Tərkibində estrogen olan dərmanlar xərçəngin inkişafına səbəb ola bilər. Onların siyahısına menstrual pozuntular və ya menopoz zamanı qadınlara təyin olunan oral kontraseptivlər və dərmanlar daxildir.

Bunu onkoloq, kimyaterapevt, tibb elmləri namizədi Anton İvanov "Gazeta.ru"-ya müsahibəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, bu dərmanların həddindən artıq və düzgün olmayan istifadəsi şişlərin yaranma riskini daha da artırır. Antidepressantlara gəlincə, onlar prolaktin səviyyəsini artırır ki, bu da reseptorların fəaliyyətinin vəziyyətinə və süd vəzilərinin həssaslığına təsir göstərə, nəticədə döş xərçənginə səbəb ola bilər.

"Miyelodisplastik sindrom - sümük iliyinin yetəri qədər sağlam qan hüceyrələri istehsal edə bilməməsidir, bu zaman müalicə məqsədilə müəyyən dərmanlardan istifadə olunur. Terapiya hipometiləşdirici maddələr olmadan tamamlanmır. Məhz bu dərmanlar əvvəllər aktiv olmayan onkogeni oyadır - bu da öz növbəsində, kəskin leykemiya səbəb olur", - deyə mütəxəssis izah edib.

Həkim eyni siyahıya tərkibində "N-nitrosodimetilamin" olan (xoralar və mədə ağrısı üçün istifadə edilir) həbləri də əlavə edib.

"Bu maddə qaraciyər və bağırsaqların fəaliyyətinə pis təsir edir, həmçinin xərçəngin inkişafına təkan verə bilər. Eyni zamanda kombinasiya olunmuş oral kontraseptivlər də xərçəngin inkişafına səbəb olur. Bu həblərin bir çox əks-təsiri var, ən təhlükəlisi trombozdur", - İvanov yekunda qeyd edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500